

5. Forskellige Sager.

I sit Møde den 21. Marts 1907 vedtog den akademiske Lærerforsamling efter Forslag af Professor, Dr. W. Scharling følgende Udtalelse: »Lærerforsamlingen anser det for heldigt, om de Universitetslærere, som deltager i det aarlige Rektorvalg, og som ønsker at bringe en Kollega i Forslag ved et forestaaende Valg, vil indsende Forslag herom skriftligt til Rektor saa betimeligt, at denne forinden Mødet kan meddele Deltagerne de fremkomne Forslag. Rektor anmodes om ved Udsendelsen af Dagsordenen til Mødet at angive den Frist, inden hvilken Forslag bør være indsendte«.

— I Skrivelse af 4. Maj 1908 til det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet meddelte Konsistorium, at det, efter den Stilling det havde indtaget ved Besættelsen af Assistentpladsen ved Universitetets Laboratorium for Histologi og Embryologi, forment, at Besættelsen af Inspektør- og Assistentpladser ved samtlige Instituter under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet for Fremtiden burde foregaa saaledes, at Indstillingen om Besættelsen sker gennem Fakultetet til Konsistorium.

— I Anledning af et fra Medicinsk Forening indgivet Andragende af 19. April 1908 om, at Fordelingen af de Eksemplarer af medicinske Doktor-disputatser, som uddeles til de medicinske Studerende, maatte foregaa gennem Foreningen, meddelte Konsistorium under 2. Maj 1908 Foreningens Bestyrelse, at man ikke havde noget at erindre imod, at der midlertidig forsøgte den Ordning, at de Eksemplarer, der uddeles til de medicinske Studerende, afhentes af Medicinsk Forening, saaledes at Lodtrækningen og Udleveringen finder Sted gennem Foreningen, dog selvfølgelig saaledes, at alle medicinske Studerende, der tegner sig, deltager i Lodtrækningen, selv om de ikke er Medlemmer af Foreningen.

6. Akademisk Disciplin.

Som sædvanlig har Konsistorium fra Københavns Politi faaet Udskrift af de Sager, som ved Københavns Kriminal- og Politiret har været anlagte mod Studenter. I Aaret 1907—08 har der kun været 1 saadan Sag, idet en Student for Overtrædelse af Straffelovens § 177, tildels jfr. med § 46, blev anset med Straf af Forbedringshusarbejde i 8 Maaneder, hvilken Stræf ved kgl. Resol. af 7. Januar 1908 blev formildet til Fængsel paa sædvanlig Fængsel i 3 Maaneder. I sit Møde den 13. November 1907 bestemte Konsistorium, at der fra Universitetets Side intet skulde foretages mod denne Student, medmindre han forsøgte at fortsætte sine Studier ved Universitetet, hvilket ikke er sket.

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Eksaminer.

1. Oprettelse af en personlig Lærerpost under det theologiske Fakultet for midlertidig Lærer i Kirkehistorie, Cand. theol.

J. Oskar Andersen *).

Under 9. Marts 1907 anholdt *det theologiske Fakultet* om, at Ministeriet vilde søge oprettet en personlig Lærerpost under Fakultetet for Docent

*) Jfr. Univ. Aarb. 1905—06 S. 383—86.

J. Oskar Andersen med en aarlig Lønning af 3,000 Kr. Fakultetet begrundede sit Andragende saaledes:

»Allerede i længere Tid har Trangen til en Lærerpost med Nordens Kirkehistorie som sin særlige Opgave været følelig. Det vil vist erkendes, at Københavns Universitet her har en national Forpligtelse, som det hidtil som Følge af den bestaaende Ordning kun meget mangelfuldt har kunnet fyldestgøre. Denne nationale Forpligtelse gælder selvfølgelig i første Række Danmarks Kirkehistorie, men tillige af nærliggende Grunde vore nordiske Nabolandes. Kildematerialet med de Spørgsmaal, det rejser, er paa dette Omraade i de sidste Aartier vokset betydeligt, hvorhos meget venter paa at fremdrages.

Fakultetet har saa meget mere Grund til netop nu at fremsætte ovenstaaende Ønske, som der blandt vore yngre Kirkehistorikere findes en Mand, som maa siges fortrinligt at ville egne sig til at overtage en Lærerpost med ovennævnte Opgave. Docent J. Oskar Andersen, om hvem Fakultetet tidligere har haft Lejlighed til at udtale sig overfor det høje Ministerium (Univ. Aarvog 1902—03, S. 425) har allerede tidligt interesseret sig særligt for Nordens Kirkehistorie og paa dette Omraade gjort indgaaende Studier; sine grundige Kundskaber og virkelige Forskervne har han godtgjort gennem meget fortjenstfulde Arbejder (Holger Rosenkrantz' den Lærde, 1896, Fra Trankebarmissionens Begyndelsestid, 1906). Tillige vidner andre dygtige Skrifter af ham (særligt Novation, 1901, Kirkeorganisation udenlands, 1906) om vidtstrakt kirkehistorisk Arbejde. Fremdeles har han først som Privatdocent, derefter i sin nuværende Stilling (som midlertidig Lærer i Kirkehistorie med Forpligtelse til at bestride Begynderundervisningen i dette Fag) i flere Aar holdt Forelæsninger og Øvelser over dansk Kirkehistorie. Fakultetet maa betragte det som givet, ligesom ogsaa Docent Andersen har erklæret sig villig dertil, at han, om den ovennævnte Lærerpost overdrages ham, da i det hele deltager i forefaldende Fakultetsarbejde og derunder bestrider dets Begynderundervisning i Kirkehistorie.

Skal Docent Andersen overtage den dobbelte Virksomhed som Lærer i Nordens Kirkehistorie og som Leder af Begynderundervisningen, for hvilken sidste han allerede oppebærer 2,000 Kr. aarlig, vil hans Lønning fremtidig paa ingen Maade kunne ansættes til mindre end 3,000 Kr. aarlig. Fakultetet maa derfor andrage om, at der for ham søges bevilget 3,000 Kr. aarlig med Forpligtelse til at docere Nordens Kirkehistorie, bestride Begynderundervisningen i Kirkehistorie samt overhovedet deltage i forefaldende Fakultetsarbejde efter Fakultetets Anvisning.

Fakultetet forudsætter, at den nuværende midlertidige Lærerpost i Kirkehistorie ikke besættes, saalænge Hr. J. Oskar Andersen maatte være Indehaver af den ovennævnte Stilling som Lærer i Nordens Kirkehistorie, men at den fra det Øjeblik, da Hr. J. O. Andersen maatte fratræde sin Stilling, paany besættes«.

Konsistorium indsendte under 27. Juni 1907 dette Andragende til Ministeriet med en varm anbefaling, idet det dog tilføjede, at omend den af Fakultetet foreslaaede Lønning under de da gældende Forhold skønnedes passende, vilde der kunne blive Tale om Ændringsforslag i saa Henseende i Forbindelse med de Forslag om Lønningernes almindelige Ordning, som ventedes fremsatte fra Universitetets Side.

Paa Finanslovsforslaget for 1908—09 blev derefter optaget en Forøgelse af Universitetets Udgiftspost 1. e. med 1,000 Kr., for at der kunde blive oprettet en personlig Lærerpost med aarlig Lønning 3,000 Kr. for Docent Andersen. I Tilknytning til den af Fakultetet udtalte Forudsætning, at den midlertidige Lærerpost i Kirkehistorie ikke skulde besættes, saalænge Docent Andersen maatte være Indehaver af den foreslaaede personlige Lærerpost, men at den fra det Øjeblik, da han fratraadte sin Stilling, paany skulde besættes, bemærkedes det i Anmærkningerne til Forslaget, jfr. Rigsdagstidende for 1907—08, Tillæg A. Sp. 1167—70, at det Honorar af 2,000 Kr., der af den nævnte Konto for Tiden udbetaltes Docent Andersen som midlertidig Lærer i Kirkehistorie, foreløbig vilde blive sparet, og at Kontoen derfor kun var foreslaaet forhøjet med 1,000 Kr.

Efter at Bevillingen var givet paa Finansloven for 1908—09, blev der under 6. April 1908 tillagt midlertidig Lærer i Kirkehistorie, Cand. theol. J. Oskar Andersen allerhøjeste Udnævnelse som Docent i Kirkehistorie under det theologiske Fakultet. Under 10. s. M. meddelte Ministeriet dernæst Docent Andersen, at det paahviler ham som Docent i Kirkehistorie at docere Nordens Kirkehistorie, bestride Begynderundervisningen i Kirkehistorie samt overhovedet deltage i forefaldende Fakultetsarbejde efter Fakultetets Anvisning.

Under 9. Juli 1908 indsendte *Konsistorium* med sin anbefaling til Ministeriet et Andragende, hvori det *theologiske Fakultet* ansøgte om, at Lønnen for Docent Andersen ved en eventuel Lønningsforbedring maatte blive beregnet ligesom for de Docenter, der ventedes foreslaaede til en Begyndelseslønning af 2,800 Kr. med Alderstillæg*), og saaledes at hans Anciennitet regnedes fra hans første Ansættelse ved Universitetet, samt at hans Lønning maatte blive opført under Universitetets Udgiftspost 7. a. og ikke som hidtil under Udgiftspost 1. e. Som foran S. 91 bemærket er den nævnte Lønningsforbedring endnu ved denne Aarbogs Udgivelse ikke indtraadt.

2. Dr. polit. L. V. Bircks Udnævnelse til Docent i Statsvidenskab og Honorar til Kontorchef J. Warming for at yde de statsvidenskabelige Professorer Bistand ved Forelæsninger og Øvelser særlig paa Statistikens Omraade.

Under 27. Juni 1907 indsendte *Konsistorium* med sin anbefaling til Ministeriet en Skrivelse af 30. Maj s. A. fra det *rets- og statsvidenskabelige Fakultet*, hvori dette anholdt om, at der maatte blive søgt bevilget Honorar for en ny Docent i Statsvidenskab fra 1. April 1908. Fakultetets Skrivelse var saalydende:

»Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet andrager herved ærbødigt det høje Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet om at ville søge udvirket, at der — foruden den Docentplads i Statsvidenskab, som efter Konferensraad Falbe-Hansens Afgang i April 1902 er bleven bevilget som Erstatning for det Tab i Lærerkrafter, som det statsvidenskabelige Studium led ved det ledigtblevne Professorats Besættelse med en juridisk Professor**) —

*) Jfr. foran S. 84—91.

**) Univ. Aarb. 1903—04 S. 846.

maa blive oprettet endnu en Docentplads paa Grund af den store Forøgelse af Arbejdet, som efter den Tid har fundet Sted dels som Følge af Nationaløkonomiens Optagelse som Eksamensfag ved juridisk Eksamen, dels ved den nye Eksamensplan for det statsvidenskabelige Studium af December 1904.

Idet Fakultetet henholder sig til den Fremstilling, som i dets Skrivelse af 12. April 1902*) blev givet af det særdeles betydelige Omfang, som de statsvidenskabelige Discipliner har, og de store Krav, som derved stilles til de statsvidenskabelige Professorers Virksomhed og Tid, og som det vilde være umuligt for to Universitetslærere at fyldestgøre, — og idet man derhos maa gøre gældende, at den bevilgede Docentplads selvfølgelig ikke gav fuld Erstatning for det mistede Professorat, skal Fakultetet nu tillade sig at fremhæve, at Kravene til de to statsvidenskabelige Professorer efter den Tid er voksede saa stærkt, at hvad der den Gang ansaas for en efter Omstændighederne tilstrækkelig Nødhjælp, nu ikke mere kan anses herfor.

Det har nemlig vist sig nødvendigt for de statsvidenskabelige Professorer siden Efteraaret 1903 skiftevis hvert Aar i begge Semestre at foredrage og gennemgaa Nationaløkonomiens Theori for de juridiske Studerende, hvis store Antal derhos har paalagt dem en langt større Eksaminationsbyrde, end de i 1902 havde tænkt sig. Antallet af dem, der har indstillet sig til Eksamens første Del, var i Sommeren 1905: 120, i Januar 1906: 43, i Sommeren 1906: 109, i Januar 1907: 59, — og at Antallet ikke foreløbig synes at ville formindskes, fremgaar af, at der atter til den nu forestaaende Eksamen er indmeldt 112 Studerende. Denne Eksamen har saaledes vist sig at lægge Beslag paa hele Juni Maaned og en stor Del af Januar — to Maaneder, som de statsvidenskabelige Professorer tidligere kunde gøre Regning paa at have til Raadighed for et nogenlunde uforstyrret videnskabeligt Arbejde. Dertil kommer, at Laboratorieøvelserne for statsvidenskabelige Studerende ved Anordn. 27. Decbr. 1904 er blevne udvidede til det dobbelte Omfang.

Under disse Omstændigheder gælder nu i meget forøget Grad, hvad der udtaltes i Fakultetets Skrivelse af 12. April 1902, at det i Virkeligheden — selv med Bistand nu af en Docent — er uoverkommeligt for de to statsvidenskabelige Professorer at følge med paa de økonomisk-statistiske Fags omfattende Discipliner — foruden Nationaløkonomiens Theori med tilhørende almindelig økonomisk Politik samt Danmarks Statistik med Statistikens Theori endvidere Bankpolitik, Handels- og Toldpolitik, Landbrugspolitik, Arbejderforholdenes Politik og Finansvidenskab — med deres meget store og stadigt voksende Litteratur og desforuden finde Tid til Udarbejdelse af videnskabelige Lære- og Haandbøger. Fakultetet maa formene, at de Op-gaver, der ved Anordn. 4. Decbr. 1902 og 17. Decbr. 1904 er blevne paalagte dets statsvidenskabelige Del, er saa store og omfattende, at de ikke behørigt kan løses af tre Universitetslærere, af hvilke den ene kun beklæder en lavt lønnet Docentplads, saa at der ikke tør stilles altfor store Krav til hans Tid og Arbejdskraft.

Idet Fakultetet til alt det anførte endnu skal tilføje, at det over Forventning store Antal Studerende, som efter den nye Eksamensordning melder sig under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, ikke blot ved de langvarige Eksaminer to Gange aarlig stiller særdeles store Krav til samtlige Professorer,

*) Univ. Aarb. 1901—02 S. 19.

men ogsaa gør den daglige Undervisning mere besværlig end et mere begrænset Antal gør, navnlig for saa vidt angaar Eksaminatorier og skriftlige Øvelser, skal det i Erkendelse af, at de nu normerede statsvidenskabelige Universitetslæreres ringe Tal gør en Forøgelse af deres Antal i Øjeblikket mest paatrængende, indtrængende andrage om, at det høje Ministerium vil søge udvirket, at der bevilges en ny Docentplads i Statsvidenskab fra den 1. April 1908«.

Da den saaledes ansøgte Bevilling ikke blev optaget paa Forslaget til Finanslov for 1908—09 indsendte de *statsvidenskabelige Professorer* med *Fakultetets* og *Konsistoriums* Anbefaling den 4. Oktbr. 1907 et nyt, saalydende Andragende til Ministeriet:

»Da vi undertegnede statsvidenskabelige Professorer har bragt i Erfaring, at det høje Ministerium ikke har ment at kunne stille Forslag paa Finansloven for det kommende Aar om Oprettelsen af en ny Docentpost i Statsvidenskaberne, hvorom vi i Skrivelse af 30. Maj d. A. har andraget, tillader vi os ærbødigt paa ny at gøre gældende, at den nu bestaaende, ved Ministeriets Skrivelse af 2. Februar 1906 indførte midlertidige Ordning ikke vil kunne fortsættes ud over Januar 1908, og at det derfor vil være nødvendigt inden den Tid at faa truffet en ny Ordning af mere blivende Karakter. Idet vi da maa fastholde, at det ikke vil være os statsvidenskabelige Professorer muligt blot ved Besættelse af den ved Professor Falbe-Hansens Afgang oprettede Docentplads at faa det siden da meget forøgede Arbejde udført paa en baade de Studerende fyldestgørende og os sely tilfredsstillende Maade, mener vi derimod, at begge Dele vilde kunne blive Tilfældet, saafremt vi fremdeles foruden ved Beskikkelse af en Docent i den ledige Plads kunde faa den samme Bistand*) som hidtil ved fortsat Assistance særlig paa Statistikens Omraade af Kontorchef J. Warming, hvis Udførelse af det ham i disse to Aar overdragne Hverv har været fuldt ud tilfredsstillende.

Vi andrager derfor indtrængende det høje Ministerium om, at det ved Ændringsforslag til 2den Behandling af Finansloven for 1908—09 vil søge udvirket, at der indtil videre bevilges Kontorchef Warming et aarligt Honorar, hvis Størrelse vi har tænkt os at kunne sættes til 1,500 Kr., for at holde Forelæsninger og Øvelser over de statsvidenskabelige Discipliner, særligt Danmarks Statistik samt i øvrigt deltage i den de statsvidenskabelige Professorer paahvilende Virksomhed efter disses nærmere Anvisning, idet vi samtidig forventer, at Dr. L. V. Birck, der ligeledes med megen Iver og Interesse har udført det ham i disse to Aar overdragne Hverv, vil blive ansat i den ledige Docentpost«.

Til 2den Behandling af Forslaget til Finanslov for 1908—09 blev der derefter stillet Forslag om Bevilling under Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. af 1,500 Kr. til Bistand for de statsvidenskabelige Professorer ved Forelæsninger og Øvelser særlig paa Statistikens Omraade, jfr. Rigsdagstidenden for 1907—08, Tillæg B. Sp. 715—16 og 883—84, ligesom der paa Tillægsbevillingsloven for 1907—08 under samme Konto og til samme Formaal blev søgt bevilget 375 Kr. for Tiden fra 1. Januar til 31. Marts 1908, jfr. Rigsdagstidenden for 1907—08, Tillæg B. Sp. 2213—14 og 2319—20.

*) Univ. Aarb. 1905—06 S. 386—89.

Under 14. Januar 1908 ansatte Ministeriet derefter Dr. polit. L. V. Birk som Docent i Statsvidenskab ved Københavns Universitet, og efter at de 2 ovennævnte Bevillinger var givne, gav Ministeriet under 25. Maj 1908 i Henhold til et derom af Fakultetet med Konsistoriums Anbefaling fremsat Andragende Ordre til, at Beløbene skulde udbetales til Kontorchef J. Warming.

3. Docent, Overkirurg, Dr. med. V. Schaldemose Udnævnelse til Professor extraordinarius i Kirurgi og hans Optagelse i det lægevidenskabelige Fakultet.

Efter at Professor extraordinarius i Kirurgi, Overkirurg, Dr. med. O. Wanscher var afgaaet ved Døden den 7. Marts 1906, modtog Konsistorium under 9. s. M. fra det *lægevidenskabelige Fakultet* et Andragende, hvori Fakultetet under Henvisning til, at det for de Studerendes regelmæssige Undervisning maatte anses for meget paatrængende, at de af Professor Wanscher hidtil varetagne Forretninger blev besørgede, anholdt Ministeriet om, at der maatte blive truffet de fornødne Skridt til Fortsættelse af den Professor Wanscher hidtil paahvilende Undervisnings- og Eksaminationspligt.

Hvis det paa Grund af det fremrykkede Tidspunkt i Finansaaret ikke skulde findes muligt at faa Finanslovforslagets Udgiftspost 7. l. forandret fra 4,200 Kr. (til Professor Wanscher) til 3,600 Kr. til en ekstraordinær Professor i Kirurgi, tillod Fakultetet sig at andrage om, at det maatte meddeles Rigsdagen, at Ministeriet paa Grund af de særlige tvingende Omstændigheder agtede paa forventet Tillægsbevilling for 1906—07 *inden Linien* at lade udrede indtil 3,600 Kr. til den midlertidige Besørgelse af de Professor Wanscher hidtil under Fakultetet overdragne Hverv.

Dette Andragende indsendte *Konsistorium* efter at det var tiltraadt af Universitetets *Kvæstor* i en Skrivelse af 10. Marts 1906, s. D. til Ministeriet med Anbefaling, men i Skrivelse af 29. s. M. meddelte *Ministeriet* at det, da Professor Wanschers Død var indtraadt paa et Tidspunkt, hvor det var umuligt at søge det til en midlertidig Fortsættelse af hans Universitetsgerning fornødne Beløb bevilget paa Finansloven for 1906—07, ikke kunde optage Spørgsmaalet om en Fortsættelse af hans nævnte Virksomhed til Afgørelse før i den følgende Rigsdagssamling.

I Skrivelse af 27. Juni 1906 (indsendt til Ministeriet med *Konsistoriums* Anbefaling den 2. Juli s. A.) anholdt *Fakultetet* derefter om, at der paa Forslaget til Finansloven for 1907—08 maatte blive optaget Bevilling til Genoprettelse af det ved Professor Wanschers Død bortfaldne ekstraordinære Professorat, idet Fakultetet yderligere fremhævede, at der var en overordentlig stor Trang til den ønskede Plads, idet de Studerendes Undervisning er baseret paa 3 kirurgiske Professorater. *Ministeriet* meddelte imidlertid under 26. Juli s. A., at der efter dets Formening ikke for Tiden med Nytte vilde kunne stilles Forslag om en saadan Bevilling, og at man derfor indtil videre maatte nøjes med den Docentpost, der er knyttet til den da ledige Stilling som Overkirurg ved det kgl. Frederiks Hospital.

Efter at denne Stilling under 30. Oktbr. 1906 var bleven besat med Dr. med. V. Schaldemose*), indsendte *Fakultetet* under 24. Novbr. 1906

*) Univ. Aarb. 1906—07 S. 754—58.

et nyt Andragende, der anbefaledes af *Konsistorium* den 30. s. M. Dette Andragende var saalydende:

»Ved Professor, Dr. med. O. Wanschers Død den 7. Marts 1906 bortfaldt det af ham beklædte ekstraordinære Professorat i Kirurgi. Professor Wanschers Universitetsvirksomhed bestod dels i at varetage Undervisningen i theoretisk Kirurgi og afholde Eksamen i dette Fag, dels i at holde kirurgiske Praktikantklinikker for de Studerende paa det kgl. Frederiks Hospital, hvor han fungerede som Overkirurg. Det lægevidenskabelige Fakultet tillod sig da ogsaa straks efter hans Død i Skrivelse af 9. Marts 1906 at ansøge det høje Ministerium om Bibeholdelsen af det nævnte ekstraordinære Professorat i Kirurgi, hvilket man med den moderne Kirurgis stærke Udvikling ikke kunde tænke sig at undvære, naar Undervisningen skulde varetages paa betryggende Maade. Ved Ministeriets Skrivelse af 29. Marts 1906 meddeltes det imidlertid Fakultetet »at da Professor Wanschers Død indtraadte paa et Tidspunkt, hvor det var umuligt at søge det til en midlertidig Fortsættelse af Professor Wanschers Universitetsgerning fornødne Beløb bevilget paa Finansloven for 1906—07, kan Spørgsmaalet om en Fortsættelse af hans nævnte Virksomhed først optages til Afgørelse i næste Rigsdagssamling«. Da Fakultetet saaledes ikke kunde haabe at faa en Mand til at varetage Professor Wanschers Forretninger i deres fulde Omfang, og da Besættelsen af den ledigblevne Overkirurgplads ved det kgl. Frederiks Hospital formentlig ikke kunde udskydes, indtil denne Afgørelse kunde finde Sted, tillod Fakultetet sig at foreslaa Overkirurgpladsen samt det dermed forbundne Docentur i Kirurgi besat ved Konkurrence, saaledes at den ene Side af Professor Wanschers Lærervirksomhed holdtes vedlige i det sikre Haab, at der maatte blive oprettet en ekstraordinær Professorplads for den Mand, som ansattes i disse to Pladser, saaledes at hele Professor Wanschers tidligere Universitetsvirksomhed kunde blive overtaget af den nyansatte.

Gennem Konsistoriums Skrivelse af 31. Juli 1906 til det lægevidenskabelige Fakultet har dette med overordentlig stor Beklagelse erfaret, at der efter det høje Ministeriums Formening ikke for Tiden med Nytte vilde kunne stilles Forslag om en Bevilling til Genoprettelse af det ved Professor Wanschers Død bortfaldne ekstraordinære Professorat i Kirurgi.

I Efteraaret 1906 fandt derefter den omtalte Konkurrence Sted med det Resultat, at Dr. med. V. Schaldemose ansattes som Overkirurg og Docent i Kirurgi. Den Virksomhed, der kan paalægges Dr. Schaldemose som Docent ved det kgl. Frederiks Hospital, og for hvilken han oppebærer et Honorar af 2,000 Kr., bestaar udelukkende i at afholde Praktikantklinikker for de Studerende, saaledes at Fakultetet ikke for Tiden raader over en Lærer til at varetage de øvrige Sider af Professor Wanschers tidligere Virksomhed, nemlig den Undervisning i theoretisk Kirurgi og Afholdelse af Eksamen i samme Fag, som paahvilede denne Lærer. Man skal i denne Sammenhæng oplyse, at siden 1886 (da Professor Bloch ansattes) har Fakultetet raadet over 3 Lærere i Kirurgi (i klinisk Kirurgi, Operationslære og i theoretisk Kirurgi), der hver docerede og afholdt Eksamen i det paagældende Fag.

Undervisningen har saaledes i de forløbne 20 Aar stadig været baseret paa 3 Lærere i de kirurgiske Hovedfag. Med den overordentlige Udvikling Kirurgien, siden denne Ordning blev truffet, har undergaaet og med dens forøgede Betydning for den praktiserende Læge indser Fakultetet ikke,

hvorledes Undervisningen i dette Fag vedblivende skal kunne røgtes paa forsvarlig Maade, saafremt Lærerpladsernes Antal formindskes.

Fakultetet tillader sig derfor i Anledning af Sagens overordentlige Betydning ærbødigst og indtrængende at ansøge det høje Ministerium om at overveje, om det dog ikke trods Vanskelighederne maatte være muligt at erholde bevilget de nødvendige Midler til allerede fra næste Finansaar at drive Undervisningen i Kirurgi i hele det tidligere Omfang.

Fakultetet tillader sig derfor at ansøge, ikke som i Skrivelse af 27. Juni 1906, om Oprettelse af et ekstraordinært Professorat, der eventuelt skulde besættes ved Konkurrence, men om at der kan gives Overkirurg, Dr. Schaldemose et Tillæg til en Begyndelse 1,600 Kr. til hans Docentgage, saaledes at den samlede Sum kommer til at udgøre en Professorgage, og at Overkirurg, Dr. Schaldemose udnævnes til ekstraordinær Professor i Kirurgi, med den dermed følgende Forpligtelse til at docere Faget og afholde Eksamen i dette«.

Ogsaa paa dette Andragende gav *Ministeriet* under 10. Decbr. 1906 et afslaaende Svar, idet det beklagede ikke i Rigsdagssamlingen 1906—07 at kunne stille Forslag om Oprettelsen af et saadant Professorat. Under 24. Maj 1907 fornyede *Fakultetet* imidlertid sit Andragende, og paa Forslaget til Finanslov for 1908—09 blev der derefter under Universitetets Udgiftspost 7. s. søgt bevilget 3,600 Kr., for at Overkirurg, Dr. med. V. Schaldemose kunde udnævnes til Professor extraordinarius i Kirurgi med Pensionsret og Oprykningret efter de almindelige Regler, jfr. Rigsdagstidenden 1907—08, Tillæg A. Sp. 1191—94. Bevillingen blev givet paa den nævnte Finanslov, og ved kgl. Resol. af 3. April 1908 udnævntes Overkirurg Schaldemose til Professor extraordinarius ved Københavns Universitet fra 1. s. M. at regne.

Under 26. Maj 1908 ansøgte det *lægevidenskabelige Fakultet* derefter om Bemyndigelse til at optage Professor Schaldemose som Medlem af Fakultetet, i Lighed med hvad der blev bevilget for hans Forgænger Professor Wanschers Vedkommende ved kgl. Resol. af 24. April 1900*). Ansøgningen indsendtes til Ministeriet med *Konsistoriums* anbefaling den 10. Juni 1908, og blev under 24. s. M. bevilget.

4. Forhøjet Lønnings- og Pensionsanciennitet for Professor, Dr. phil. Dines Andersen.

I et med det *filosofiske Fakultets* anbefaling af 26. Juni 1907 fremsendt Andragende af 17. s. M. anholdt Professor, Dr. phil. *Dines Andersen* om, at der paa Finanslovsforslaget for 1908—09 maatte blive optaget en Forhøjelse af hans Lønnings-Anciennitet med 4 Aar. I sit Andragende bemærkede Professor Andersen følgende om sine Lønningsforhold, forinden han udnævntes til Professor i indisk-østerlandsk Filologi**):

»Da jeg for 4 Aar siden opgav min Stilling ved Universitets-Biblioteket for at overtage det ledige Professorat i indisk-østerlandsk Filologi ved Universitetet, foretog jeg dette Skridt under flere Betæneligheder, blandt hvilke ogsaa nogle angik mine økonomiske Forhold. Jeg var den Gang

*) Univ. Aarb. 1899—1900 S. 360.

**) Univ. Aarb. 1902—03 S. 434.

allerede Bibliotekets ældste Assistent og var for flere Aar tilbage rykket op paa en fast Gage af 2,740 Kr., en Indtægt, som yderligere suppleredes med et aarligt Honorar paa 1,000 Kr. for mit Arbejde med Accessions-Kataloget, fremdeles med 100 Kr. som aarligt Honorar for mit Tilsyn med Professorernes Læsestue. Jeg havde altsaa den Gang ialt en sikker aarlig Indtægt paa 3,840 Kr. Til Fremme af mine videnskabelige Studier havde Carlsbergfondet yderligere i flere Aar ydet mig 800 Kr. aarlig. Da jeg derfor 1. Februar 1903 overtog Professoratet med yngste Gage som Professor paa 3,600 Kr., betød det for mig et noget voveligt Skridt, saa meget mere som jeg vidste, at hele min Arbejdskraft vilde blive beslaglagt, dels ved mine Studier og Forelæsninger, dels ved det betydelige Arbejde, som blev overdraget mig ved Ledelsen og Tilendebringelsen af min afdøde Forgænger Professor S. Sørensens efterladte ufuldendte Værk om Mahābhārata. Naar jeg dog skød Betænelighederne til Side, laa dette i, at jeg haabede paa, at Carlsbergfondet vilde yde mig nogen Støtte til Gengæld for det Arbejde, jeg anvendte paa min Forgængers Værk (jeg har fra Oktober 1903 haft 1,000 Kr. aarlig derfra), og at jeg senere i Nødsfald kunde vente mig nogen Velvillie ogsaa fra det høje Ministerium, der jo ogsaa i de forløbne Aar med stor Beredvillighed har skaffet de nødvendige Bevillinger til at lønne en fast Medarbejder til det fornævnte Arbejde.

Efter en Omtale af forskellige personlige Forhold henviste Professor Andersen endvidere til, at han i næsten 20 Aar før sin Ansættelse som Professor havde arbejdet i Universitetets Tjeneste ved dets Bibliotek, uden at denne lange Tjenestetid havde bragt ham den mindste Fordel i hans nuværende økonomiske Stilling, og han turde dog med en vis Fortrøstning henvise netop hertil, da han var sig bevidst, at han i den Virksomhed havde nedlagt et alvorligt og paa mange Maader fortjenstfuldt Arbejde. I denne Sammenhæng mindede han ogsaa om, at hans forhenværende yngre Kolleger ved Biblioteket ifølge den nye Lønningslov for Bibliotekerne alle havde faaet nogen Godtgørelse i deres Anciennitet for den Tid, de baade som ordinære og ekstraordinære Medhjælpere havde været ansatte der*).

Til Slutning henledede han Opmærksomheden paa, at hans Oprykning fra Biblioteksassistent til et Professorat laa saaledes udenfor det sædvanlige, at han ikke kunde tænke sig, at en forbedret Lønningsanciennitet paa Grund deraf maatte siges at falde ind under de ved en Lønningslov givne Bestemmelser.

Universitetets *Kvæstor* udtalte i sin under 29. Juli 1907 afgivne Erklæring følgende:

»Professor D. Andersen havde, inden sin Ansættelse som Professor ifølge kgl. Resol. af 30. Januar 1903, i næsten 20 Aar været ansat ved Universitets-Biblioteket, nemlig fra 1. Juli 1883 som ekstraordinær Medhjælper og fra 1. Januar 1891 som fast Assistent, altsaa lidt over 12 Aar som fast Assistent. Der blev i sin Tid, da Biblioteksassistent Fausbøll gik over til at være Professor i det nu af Andrageren beklædte Professorat, af Lovgivningsmagten taget velvillige Bestemmelser om hans Lønning, jfr. Finansloven for 1881—82, Anmk. S. 214—15, og Kirke- og Undervisningsministeriets Budget for 1888—89, Anmk. S. 250—51**). Dette kan dog kun i

*) Univ. Aarb. 1906—07 S. 734 og 743—44.

***) Univ. Aarb. 1880—81 S. 1330.

al Almindelighed give et Haab om, at det foreliggende Andragende maatte kunne komme i Betragtning, og Andrageren har heller ikke nævnt de Professor Fausbøll tilstaaede Lønningsforbedringer, men i Udførlighed søgt at vise de vanskelige Forhold i økonomisk Henseende, hvorunder han selv har levet, siden han i en Alder af 41 Aar tiltraadte sit Professorat. Og, saafremt da denne Andragerens Fremstilling af sine personlige Forhold — til hvilken jeg tillader mig at henvise — maa erkendes at gøre en Lønningsforbedring for ham særdeles ønskelig, maa vistnok den Forøgelse af Lønnings-Ancienniteten med 4 Aar, hvorom han andrager, opfattes som en beskeden Formulering af den Lønningsforbedring, hvorom han anholder. Den Omstændighed, at den nye Lønningslov for Bibliotekerne af 25. April 1907 § 4, ved sin Bestemmelse om Medtagelse af 4 Aars Tjenestetid som Underbibliotekar for en tiltrædende Bibliotekar, har ledet Andrageren til som Professor at bede om en tilsvarende Velvillie i sin Lønnings-Beregning, vil ikke kunne føre til nogen Konsekvens, der skulde kunne afskrække fra at bevilge det foreliggende Andragende.

I Henhold til, hvad foran er anført, og idet jeg henviser til Affattelsen i Finansloven for 1902—03 af Bestemmelsen om forhøjet Anciennitet for Professor K. B. Pontoppidan*) — den eneste Bevilling af saadan Beskaffenhed, der er given — skal jeg ærbødigst foreslaa det indstillet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, at der i Finanslovsforslaget for 1908—09 som en Anmærkning under Universitetets Udgiftspost 1. a., Efter Lov af 12. April 1892 § 5 til de normerede Professorer, maa blive indsat:

»Professor, Dr. phil. Dines Andersens Tjenestetid i Henseende til Lønning og Pension beregnes fra 1. April 1908, som om han var bleven ansat som Professor fra den 1. Februar 1899 at regne«.

I Forbindelse hermed vil Lønningernes Beløb i Linien være at forhøje med 100 Kr. som Lønningsforhøjelse à 600 Kr. aarlig for de 2 sidste Maaneder af Finansaaret 1908—09«.

Efter at *Konsistorium* under 31. Juli 1907 havde indsendt Sagen til Ministeriet med sin Anbefaling, blev den ansøgte Anciennitet bevilget paa Finansloven for 1908—09 i Overensstemmelse med Kvæstors Forslag, jfr. Rigsdagstidende 1907—08, Tillæg A. Sp. 1149—50.

5. Dr. phil. Vilh. Andersens Udnævnelse til Professor extraordinarius i dansk Litteraturhistorie.

Under 30. November 1907 indsendte *Konsistorium* med sin Anbefaling til Ministeriet et Andragende af s. D., hvori det *filosofiske Fakultet* henviste til, at det i Oktober 1905 var fremkommet med et Andragende om, at der maatte blive søgt oprettet et ekstraordinært Professorat i dansk Litteraturhistorie for Dr. phil. Vilh. Andersen, og at det i Ministeriets Skrivelse af 27. November s. A. var blevet stillet i Udsigt, at Sagen vilde blive taget op til Overvejelse, naar Finanslovsforslaget for 1907—08 udarbejdedes, saafremt der senest i Juli 1906 fremkom et fornyet Andragende. Et saadant blev da indsendt i Maj 1906, men uden Resultat**). Fakultetet tillod sig

*) Univ. Aarb. 1901—02 S. 25.

**) Univ. Aarb. 1905—06 S. 398—400.

derfor paany indtrængende at andrage om, at der paa det da forelagte Finanslovsforslag (1908—09) maatte søges optaget en Bevilling til det nævnte ekstraordinære Professorat.

Under Hensyn til den Stilling, Dansk havde faaet ved den nye Skolelov, var det af største Betydning, at de, der studerer dette Fag til Skoleembeds-eksamen, faar Vejledning i indtrængende Fortolkning af danske Litteraturværker i et Omfang, som fuldt kan optage en dertil særligt ansat Professor; og til denne Undervisning var Dr. Vilh. Andersen særligt egnet. Det maatte endvidere fremhæves, at han med godt Resultat havde holdt en Række Forelæsninger ved Universitetet, og ganske særligt, at den da nyligt udkomne 1. Del af hans Værk »Tider og Typer« baade i og for sig er et betydeligt Værk og vidner om, at hans Studier var slaaede ind i en strængere videnskabelig Retning, som Universitetet maatte ønske det. Fakultetet maatte derfor finde det i alle Henseender højst ønskeligt, at Dr. Vilh. Andersen nu sikredes for Universitetet.

Efter at den fornødne Bevilling var optaget paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. paa Finansloven for 1908—09, jfr. Rigsdagstidende 1907—08, Tillæg B. Sp. 1525—26 og 1783—84, blev Dr. phil. Vilhelm Rasmus Andreas Andersen under 3. April 1908 udnævnt til Professor extraordinarius i dansk Litteraturhistorie ved Universitetet fra 1. s. M. at regne.

6. Docent, Dr. phil. Alfr. Lehmanns Optagelse som Medlem af det filosofiske Fakultet.

Under 5. December 1907 indsendte *Konsistorium* med sin Anbefaling til Ministeriet et Andragende af 29. November s. A., hvori det *filosofiske Fakultet* anholdt om Bemyndigelse til at optage Docent, Dr. phil. Alfred Lehmann som Medlem af Fakultetet. Fakultetet bemærkede, at Dr. A. Lehmann lige siden 1890 havde holdt eksperimental-psykologiske Forelæsninger og Øvelser*), der saaledes maatte siges at være indgaaet som et fast Led i den filosofiske Undervisning ved Universitetet. Denne Undervisning er knyttet til det psykofysiske Laboratorium, som Dr. Lehmann bestyrer, og det maatte anses for naturligt og ønskeligt, at denne under Fakultetet hørende Institution blev repræsenteret i Fakultetet. Endelig havde Fakultetet gentagne Gange maattet benytte Dr. Lehmanns Bistand ved Doktor-disputatser og Prisaftandlinger, saa at hans Optagelse som Medlem ogsaa af den Grund var ønskelig.

Ved kgl. Resol. af 12. December 1907 blev det derefter bifaldet, at det filosofiske Fakultet bemyndigedes til at optage Docent, Dr. phil. Alfred Georg Ludvig Lehmann som Medlem af Fakultetet.

7. Oprettelse af en Docentplads i tysk Sprog og Litteratur og dens Besættelse med Dr. phil. Chr. Sarauw.

Under 26. Marts 1907 modtog *Konsistorium* fra det *filosofiske Fakultet* den nedenstaaende Indstilling til Ministeriet, med hvilken Fakultetet frem-

*) Univ. Aarb. 1889—90 S. 3.

sendte Ansøgninger fra Dr. phil. Chr. Sarauw og Cand. mag. Raphael Meyer om en Docentplads i Tysk:

»Ved den nye Ordning af den højere Almenskole har Tysk ligesom de andre fremmede Sprog faaet en væsentlig anden Stilling end tidligere, hvilket ikke kan undlade at øve Indflydelse paa Universitetets Undervisning. De Studerende, der forbereder sig til Lærervirksomhed i Faget, har et uafviseligt Krav paa, at der gives dem Vejledning i det, som i Skolen vil blive deres Hovedopgave, den litteraturhistoriske Behandling og indtrængende Fortolkning af nyere tyske Litteraturværker samt Færdighed i Benyttelse af Sproget.

De Fordringer, der saaledes maa stilles til Universitetets Undervisning i germansk Filologi, bliver imidlertid saa omfattende og forskelligartede, at de ikke kan ventes fyldestgjorte af en enkelt Videnskabsmand. Fakultetet anser det derfor for en bydende Nødvendighed, at der ansættes endnu en Universitetslærer i Faget, saaledes som det længe har været Tilfældet for Engelsk og i nogen Tid til Dels ogsaa i romansk Filologi. Som Forholdene nu er, maatte det paalægges den nye Docent særligt at holde Øvelser og Forelæsninger over nyere tysk Sprog og Litteratur med det Formaal at bibringe de Studerende baade Sprogfærdighed og det videnskabelige Grundlag for en sproglig og real Fortolkning af betydelige Litteraturværker fra den nyere Tid, saaledes som den bør drives i den højere Almenskole. Fakultetet maa derfor indtrængende anmode Ministeriet om snarest muligt at gøre de nødvendige Skridt for at søge oprettet en fast Docentplads i tysk Sprog og Litteratur med det nævnte særlige Formaal.

Hvad de foreliggende Ansøgninger angaar, erkender Fakultetet, at begge Ansøgerne hver paa sin Maade sidder inde med Betingelserne for at gøre Fyldest i en saadan Stilling, idet de begge har dokumenteret saavel videnskabelige Evner som Lærerdygtighed. Det maa imidlertid foretrække Dr. Sarauw. Det kan ikke betvivles, at hans videnskabelige Evner er betydeligt mere fremragende, idet han maa anses for en af vore dygtigste yngre Videnskabsmænd, ligesom Universitetet heller ikke kan undlade at tage noget Hensyn til, at han har erhvervet sig den filosofiske Doktorgrad med en fortrinlig Afhandling. At hans videnskabelige Forfattervirksomhed hidtil væsentligt har bevæget sig paa andre Omraader, har formentligt mindre at sige. Dels har han i sine Arbejder vist ypperlige Evner netop i Retning af litterær Fortolkning, hvis videnskabelige Principer er væsentligt ens overfor alle Litteraturværker; dels kan han henvise til en langvarig og omfattende Virksomhed som Lærer i Tysk. Overhovedet giver saavel hans videnskabelige Kvalifikationer som hans Kundskaber i Faget fuld Sikkerhed for, at han vil være i Stand til at udfylde den Stilling, han andrager om, paa tilfredsstillende Maade.

Fakultetet maa derfor paa det varmeste anbefale, at Dr. Sarauw ansættes som fast Docent i tysk Sprog og Litteratur med Forpligtelse til særligt at holde saadanne Øvelser og Forelæsninger, som kan vejlede vordende Lærere i Faget til at give den Undervisning, som den ny Ordning af den højere Almenskole kræver.

Konsistorium anbefalede i Skrivelse af 19. April 1907 Fakultetets Indstilling, og paa Finanslovsforslaget 1908—09 optoges under Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. en Bevilling paa 2,000 Kr. som Honorar til Dr. Sarauw som

Docent i tysk Sprog og Litteratur med det i Fakultetets Skrivelse angivne særlige Formaal, jfr. Rigsdagstidende 1907—08, Tillæg A. Sp. 1183—86. Efter at Bevillingen var givet, blev der ved kgl. Resol. af 7. April 1908 tilstaaet Dr. phil. Chr. Sarauw 2,000 Kr. aarlig som Docent i tysk Sprog og Litteratur fra 1. s. M. at regne.

8. Honorar til Dr. phil. Vilhelm Grønbech for at holde Forelæsninger og Øvelser i engelsk Sprog og Litteratur samt almindelig Bemyndigelse for det filosofiske Fakultet til at tilkalde ham til at medvirke ved Eksaminer m. v.

Efter at Docent i engelsk Sprog og Litteratur, Dr. phil. A. M. Hansen den 2. Februar 1908 var afgaaet ved Døden, modtog Konsistorium fra det *filosofiske Fakultet* den 26. s. M. den nedenstaaende Indstilling til Ministeriet bilagt med Ansøgninger fra Dr. phil. N. Bøgholm og Dr. phil. Vilhelm Grønbech om Docenturet i Engelsk:

»Det maa anses for aldeles nødvendigt, at den ved Docent Ad. Hansens Død ledigblevne Plads straks besættes. Naar det i 1894, da Ad. Hansen blev ansat*), var i høj Grad ønskeligt for Universitetet, at der foruden den ordinære Professor i dette store, vigtige og stadig voksende Fag fandtes en Docent, saa er dette nu blevet en bydende Nødvendighed. Dette beror dels paa den helt forandrede Stilling, som Engelsk nu efter den nye Skolelov indtager i vort højere Skolevæsen, og som kræver en fyldig og mangesidig Uddannelse af de vordende Engelsklærere, dels paa den i Sammenhæng dermed staaende ganske overordentlig store Forøgelse af de Engelsk-studerendes Antal. Eksempelvis skal anføres, at ved en Forelæsningsrække af Professor Jespersen i sidste Efteraar var der indtegnet mellem 90 og 100 Studerende med Engelsk som Hoved- eller Bifag foruden en Del Ikke-Studerende. Det er klart, at der til et saa stort Antal Studenter maa kræves mere end een Lærer, ligesom at Eksamensarbejde, og hvad der kan stilles i Klasse dermed, er i stadig betydelig Tiltagen.

Hvad de to Ansøgerses Kvalifikationer angaar, skal Fakultetet udtale, at Dr. Bøgholm utvivlsomt er en overordentlig dygtig Mand med fortræffelige Kundskaber i engelsk Sprog. Han har ved sin Energi formaaget ved Siden af en omfattende Lærervirksomhed at beskæftige sig med Videnskaben. Imidlertid savner vi hos ham virkelig videnskabelig Selvstændighed og Evne til at faa Helheden frem uden at drukne i Enkeltheder. Endelig kan det befrygtes, at Dr. Bøgholm efter sine Tilbøjeligheder og Specialstudier kan komme til at forsømme den litterære og kulturhistoriske Side af Faget, som Dr. Ad. Hansen netop paa en saa smuk Maade røgtede ved sin Undervisning, og som Fakultetet maa lægge særlig Vægt paa at faa godt repræsenteret. Af disse Grunde kan vi trods al Anerkendelse af Dr. Bøgholms Dygtighed til anden Undervisning ikke anbefale ham til Docentposten.

Hvad Dr. Grønbech angaar, har hans Studier ganske vist tidligere ligget denne Docentplads ret fjernt; men i de senere Aar er han kommet mere og mere ind paa det Omraade, som der netop ved denne Docentpost vil være Brug for af Hensyn til Skolens Tarv, nemlig engelsk Kultur- og

*) Univ. Aarb. 1893—94 S. 370.

Litteraturhistorie. Han har vist dette dels ved sin Undervisning paa Kursus for Engelsklærerinder, dels ved Forelæsninger som Privatdocent ved Universitetet, og han har her forstaaet paa en fin og fængslende Maade at faa de store Træk i Aandsudviklingen frem. Hans Kundskaber paa det engelske Sprogs Omraade er utvivlsomt fyldestgørende, og hans Overblik og Evne til selvstændig videnskabelig Forskning er Egenskaber, som er særligt værdifulde for en Universitetslærer.

Vi mener derfor trygt at kunne indstille Dr. Grønbech til at ansættes som Docent i engelsk Sprog og Litteratur og ønsker at tilføje, at det vil være heldigst, om der straks maatte blive givet ham den samme omfattende Bemyndigelse til at medvirke ved Eksaminer, Bedømmelse af Prisaftandlinger og Doktorarbejder, som Dr. Ad. Hansen havde*), da der ikke ellers ved Universitetet findes nogen (foruden Professoren i Engelsk), som man med Rette kan paalægge dette omfattende Arbejde.

Konsistorium indsendte den 26. Marts 1908 Fakultetets Indstilling med sin Anbefaling til Ministeriet, og ved kgl. Resol. af 15. April s. A. blev der derefter af Universitetets Udgiftspost 7. a. 1. tilstaaet Dr. phil. Vilhelm Grønbech 2,000 Kr. aarlig fra 1. s. M. at regne for at holde Forelæsninger og Øvelser i engelsk Sprog og Litteratur. Ved Ministeriets Skrivelse af 24. s. M. blev Fakultetet endvidere bemyndiget til uden speciel Tilladelse for hvert enkelt Tilfælde at kunne tilkalde Docenten til Deltagelse i Opgavegivning, Eksamination og Censur ved Magisterkonferens i Engelsk, i Eksamination ved Skoleembedseksamen med Engelsk som Hovedfag eller Bifag samt i Bedømmelse af Doktordisputater og Prisaftandlinger, der falder ind under nævnte Fag.

9. Forhøjelse af det Docent, Dr. phil. Kr. Sandfeld Jensen tillagte Honorar for at holde Forelæsninger og Øvelser over romansk Filologi **).

I et Andragende af 4. Maj 1907 til Ministeriet anholdt Docent, Dr. *Kr. Sandfeld Jensen* om Forhøjelse af det ham tillagte Honorar for at holde Forelæsninger og Øvelser over romansk Filologi ved Universitetet med 1,300 Kr. til 2,800 Kr. Til Begrundelse heraf udtalte han, at han med sit daværende Honorar paa 1,500 Kr. var henvist til at søge en meget væsentlig Del af sit Erhverv ved Skolearbejde, og derfor ikke kunde ofre saa megen Tid paa de Studerende, som der egentlig vilde være Brug for; saaledes havde han i 1907 været nødt til at sige Nej til gentagne Opfordringer fra de Studerendes Side om at holde Skriveøvelser. I de Semestre, hvor han holdt nødvendige Øvelser over ældre Fransk, var det ham umuligt samtidigt at holde praktiske nyfranske Øvelser, skønt saadanne burde være stadige fra det ene Semester til det andet, hvad Erfaringen noksom udviste. Hertil kom, at Forholdene havde medført, at Universitetet havde lagt Beslag paa ham til Arbejde udenfor hans Docentvirksomhed. Han havde deltaget i Bedømmelse af en Doktordisputats, havde sammen med Professor Nyrop afholdt en Magisterkonferens og alene besørget Embedseksamen i Fransk

*) Univ. Aarb. 1901—02 S. 65.

**) Univ. Aarb. 1903—04 S. 857 og 1904—05 S. 25.

i forrige Eksamenstermin*). Dette forudsatte imidlertid en Følgen med paa den romanske Filologis samtlige Omraader, som han under de daværende Forhold ikke kunde præstere, da den Tid, han havde til Raadighed udenfor sin Skole- og Universitetsundervisning, var forsvindende lille.

Andragendet blev anbefalet af det *filosofiske Fakultet* i Skrivelse af 15. Maj 1907, hvori det fremhævedes, at Docent Sandfeld Jensen er ganske uundværlig for Fakultetets Undervisning og Eksaminer, og af *Konsistorium* i Skrivelse af 27. Juni s. A.

Der blev derefter paa Finanslovforslaget for 1908—09 stillet Forslag om en Forhøjelse af Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. med 1,300 Kr., jfr. Rigsdagstidende 1907—08, Tillæg A. Sp. 1183—88, og efter at Bevillingen var givet, blev der ved kgl. Resol. af 3. April 1908 tilstaaet Docent Kr. Sandfeld Jensen fra 1. s. M. at regne indtil videre en Forhøjelse af 1,300 Kr. af det ham for at holde Forelæsninger og Øvelser over romansk Filologi hidtil tillagte Honorar, saaledes at dette blev 2,800 Kr.

10. Professor, Dr. phil. Th. N. Thieles Afgang fra Universitetet og Dr. phil. Svante Elis Strömgrens Udnævnelse til Professor i Astronomi og Bestyrer af Universitetets astronomiske Observatorium.

Den 21. Oktober 1906 indsendte Prof., Dr. *Th. N. Thiele* Ansøgning om Afsked fra det af ham beklædte Embede som Professor astronomiæ og Bestyrer af Universitetets astronomiske Observatorium. Han begrundede sin Afskedsansøgning med, at en Øjensygdom hindrede ham i at gøre Fyldest baade som Professor og som Observatoriets Bestyrer og tilføjede derefter følgende **):

»Min Stilling som Universitetslærer har foruden den egentlig astronomiske Side endnu en anden, som jeg her maa omtale, fordi Vanskelighederne ved den ligger paa ganske andre Steder. De praktisk matematiske Discipliner, Iagttagelseslære, Interpolation og Regneøvelser blev ved en Fakultets-Aftale ikke længe efter min Ansættelse overført fra den matematiske Professors til min Varetagelse. Disse Fags Betydning har udviklet sig stærkt i den sidste Menneskealder. Forsikringsvæsenets raske Udvikling kræver nu en stadig Tilgang af deri oplærte Kræfter. Overhovedet erkendes det nu mere og mere, at alle økonomiske og statistiske Videnskaber bør have disse Fag til Grundlag, og særlig i Brologien er deres Anvendelse nu meget betydelig. Under 2den Januar 1903 har det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet efter Samraad med det rets- og statsvidenskabelige Fakultet og med Konsistoriets Anbefaling stillet Forslag om et økonomisk-matematisk Kursus og som nødvendig Forudsætning for dette Forslag andraget om, at der maatte oprettes et nyt Professorat i regnende (eller praktisk) Mathematik, derunder navnlig de nævnte Discipliner.

Paa dette Omraade hindres jeg ikke af Litteraturens Rigdom, og jeg mener endnu at kunne gøre Fyldest i denne Retning. Ogsaa de Tilføjelser af hertil hørende Discipliner, som længe har været ønskelige, og som maa komme til at paahvile Professoren i praktisk Mathematik, naar dette Embede oprettes, vil jeg turde paatage mig, naar jeg befries for Byrden af de

*) Univ. Aarb. 1905—06 S. 406 og 1906—07 S. 761.

**) jfr. nedenfor S. 144—45.

astronomiske Discipliner. Og skulde mit Syn forringes yderligere, vil jeg vove en Operation af mit eneste anvendelige Øje for at kunne vedblive at virke i praktisk-mathematisk Retning. Til egentlig Astronom vil jeg derimod ikke kunne blive paany, selv ved det heldigst mulige Udfald af en Øj-operation.

Idet jeg erklærer mig villig til — om det ønskes — at vedblive at fungere som hidtil, indtil en ny Professor astronomiæ er udnævnt, og ogsaa til derefter vedblivende at docere den praktiske Mathematik, tillader jeg mig herved allerunderdanigst at ansøge Deres Majestæt om allernaadigst at ville give mig Afsked med Pension fra Embedet som Professor astronomiæ og Observatoriets Direktør«.

Under 10. Novbr. 1906 indsendte det *mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet* dette Andragende til Konsistorium, idet det anmodede om Afskedsbegæringens videre Indsendelse til Ministeriet med Konsistoriums anbefaling. Med Hensyn til Professor Thieles Forslag om at vedblive at virke som Lærer i regnende (praktisk) Mathematik udtalte Fakultetet følgende:

»Under 2. Januar 1903 indsendte Fakultetet Forslag til Oprettelse af et Professorat i regnende Mathematik, et Forslag, som hviler i Ministeriet. At Fakultetet ikke senere har gjort fornyede direkte Forsøg paa at faa det nævnte Professorat oprettet, men kun lejlighedsvis har betonet Sagens Betydning (saaledes i Skrivelse af 18. Januar 1906 til Ministeriet i Anledning af Cand. polyt. Draminsky's Afhandling for Doktorgraden), har været begrundet i Professor Thieles særlige Indsigt i og Interesse for den regnende Mathematik. Dette Forhold har gjort det muligt for Fakultetet hidtil at undvære det ønskede særlige Professorat. Men ved Professor Thieles Afgang fra Universitetet forandres Forholdet ganske. Det vil nu blive nødvendigt at træffe en Ordning, som garanterer, at den for naturvidenskabelig Forskning stedse vigtigere regnende Mathematik faar den Pleje, som hidtil kun paa Grund af Professor Thieles personlige Kvalifikationer er bleven den til Del, men som ikke kan ventes realiseret ved Udnævnelse af en Efterfølger i Stillingen som Professor astronomiæ.

Indtil videre vil Prof. Thiele, efter at være afgaaet som Professor astronomiæ, være villig — endog uden noget særligt Vederlag — til fremdeles at varetage Undervisning og Eksamination i den regnende Mathematiks Discipliner. En saadan Ordning kan dog ikke opretholdes ud over en ganske kort Tidsperiode; det maa staa for Fakultetet som ganske nødvendigt, at der, senest inden Begyndelsen af Finansaaret 1908—09, træffes Bestemmelse om Oprettelse af et særligt Professorat i regnende Mathematik.

Fakultetet kan kun ønske, at Professor Thiele bliver beskikket til at beklæde et slikt Professorat, saalænge hans Kræfter maatte tillade ham det. Indtil videre maatte det, samtidig med at Professor Thiele afskediges som Professor astronomiæ, ved særlig Resolution overdrages ham, der som Doctor philosophiæ har Jus docendi, ogsaa fremdeles at virke som Eksaminator ved de Eksaminer, ved hvilke der alt nu prøves i regnende Mathematik«.

I den Skrivelse af 26. Novbr. 1906, hvormed *Konsistorium* fremsendte Sagen til Ministeriet, anbefalede det Professor Thieles Afskedsbegæring, samt at der søgtes Bemyndigelse for ham til at virke som Eksaminator ved fornævnte Eksaminer, medens det med Hensyn til den af Professor Thiele og Fakultetet

i øvrigt nævnte Ordning forbeholdt sig en nærmere Udtalelse, naar Spørgsmaalet om en Lærerpost i regnende Mathematik kom til Afgørelse.

Professor Thieles Afskedsbegæring bevilgedes under 5. Decbr. 1906 fra 31. Januar 1907 at regne. Ved Skrivelse af sidstnævnte Dag bemyndigede Ministeriet Konsistorium — efter dettes og Fakultetets Indstilling — til at anmode Professor Thiele om at varetage Forretningerne som Bestyrer af Observatoriet, saalænge indtil en ny Professor astronomiæ maatte blive udnævnt, ligesom Ministeriet ved Skrivelse af 29. Okt. 1907 — ligeledes efter Konsistoriums og Fakultetets Indstilling — bifaldt, at Professor Thiele endnu i Eksamensterminen Januar 1908 fungerede som Eksaminator i de under Professor astronomiæ hørende Fag.

Efter at *Ministeriet* under 8. Decbr. 1906 havde udbedt sig en Udtalelse fra Fakultetet og Konsistorium angaaende den ledigblevne Lærerposts Besættelse, indsendte *Konsistorium* den 21. s. M. en Skrivelse af 18. s. M., hvori *Fakultetet* foreslog, at Professoratet blev opslaaet ledigt saaledes, at det kunde søges af Videnskabsmænd, der kan holde Forelæsninger paa et af de nordiske Sprog (Dansk, Norsk eller Svensk), samt at der gaves Fakultetet Lejlighed til at se de indkomne Ansøgninger for derefter at kunne erklære sig om, hvorvidt Embedet kunde besættes umiddelbart eller først efter Afholdelsen af en Konkurrence. Embedet blev derefter opslaaet ledigt og de indkomne Ansøgninger fra Dr. phil. C. Burrau, Mag. sc. H. Thiele, Dr. phil. S. E. Strømgren, Observator C. F. Pechüle og Dr. phil. Hugo von Zeipel under 25. Januar 1907 sendte til Fakultetets Erklæring i Overensstemmelse med det ovenstaaende. *Fakultetet* afgav den 20. Februar s. A. sin Erklæring, som fremsendtes til Ministeriet med *Konsistoriums* Tiltrædelse den 1. Marts s. A. Erklæringen var saalydende:

»Blandt Ansøgerne mener Fakultetet at maatte anse Observator *Pechüle* som for gammel til nu at *begynde* akademisk Lærervirksomhed; denne Opfattelse bestyrkes af hans Ansøgning, der betoner andre Hensyn stærkere end Ønsket om Lærervirksomheden. Den attraaede Forbedring af Kaar (navnlig Pensionsret), hvorpaa en saa fortjent Astronom som Observator Pechüle sikkert har begrundet Krav, maa ventelig kunne skaffes paa anden Maade end ved at ansætte ham som Professor. Hvor højt vi i øvrigt sætter Pechüle vil ses af det følgende.

Mag. sc. *H. Thiele* er vistnok en lovende ung Kraft; men da en sikker Bedømmelse af hans Kvalifikationer i hvert Fald kun vilde kunne opnaas ved en Konkurrence, og han selv unddrager sig en saadan, maa han utvivlsomt nu udskydes.

Den tredie danske Ansøger, Dr. *Burrau* har ganske vist ved sin Doktor-disputats, ved sin med Videnskabernes Guldmedaille belønnede Besvarelse af Selskabets Prisopgave i Astronomi, og ved Fortsættelse af de dertil knyttede Studier lagt nogle af de Kvalifikationer for Dagen, som maa ønskes. Hans hele Kvalifikation har imidlertid ikke været saa klar, og hans Beskæftigelse med Livsforsikring har i saa mange Aar draget ham bort fra selve Astronomien, at Fakultetet ikke uden en nærmere Prøvelse og Sammenligning med andre kan slutte med Sikkerhed, om Professoratet i Astronomi hos ham vil være i saa gode Hænder, som man altid maa ønske det og ikke mindst hos Efterfølgeren af en saa fremragende Videnskabsmand, hvis

svækkede Syn i de sidste Aar gjorde det vanskeligt for ham tilstrækkeligt at fremdrage Astronomiens mere praktiske Side.

Under disse Omstændigheder maa Fakultetet, i Overensstemmelse med sin Skrivelse af 18. December 1906 til Konsistorium, tilraade, at der nu, som ofte tidligere, bliver Lejlighed til at udvide Kredsen af Emner til den ledige Plads ved at aabne Adgang ogsaa for Mænd, som ikke har Indfødsret, men besidder Betingelser for at kunne forstaas af danske Tilhørere. De indkomne to Ansøgninger fra Svenske lader vente, at der derved vil blive Udsigt til at faa Pladsen særdeles godt besat.

Fakultetet — der tilmed er uden sin astronomiske Professor — kan imidlertid ikke føle sig særlig kvalificeret til uden fremmed Hjælp at gøre Indstilling om Valget, og da Tilkaldelsen af Kræfter fra Udlandet for at ansættes ved Universitetet i Reglen (dog ikke ved en tidligere Besættelse af samme Professorat) har været knyttet til en Konkurrence, maa Fakultetet foreslaa, at der udskrives en Konkurrence, der dog maa lempes efter de Krav, der *i Nutiden* maa stilles i *vort* Fakultet. De paagældende Mænds Kvalifikationer finder deres væsentlige Udtryk i Skrifter, der er tilgængelige for alle Landes Astronomer, og kan kun rettelig bedømmes af disse. Vi tillader os derfor at foreslaa, at den Komité, der skal gøre den endelige Indstilling til Ministeriet — saaledes som det jævnlig sker ved Professor-Ansættelser i Norge og Sverige — erhverver Udtalelser fra tre eller flere, af Komitéen udpegede og af Ministeriet godkendte fremragende Astronomer i Udlandet, som ikke allerede har udtalt sig om nogen enkelt af Ansøgerne. Saadanne sammenlignende Udtalelser vil nemlig have langt større Vægt end de, der er erhvervede for den enkelte Ansøger efter Henvendelse fra ham selv.

Under saadanne Forhold kan selve Censurkomitéen bestaa udelukkende af Danske. Vi foreslaar som Medlemmer af denne Komité vore to betydeligste Astronomer, *Professor, Dr. phil. Thiele* og *Observator Pechüle*, som begge, henholdsvis idet førstnævntes Søn, Mag. Thiele, ikke konkurrerer, og idet sidstnævntes Ansøgning ikke tages i Betragtning, bliver fuldtud habile som Dommere. Fremdeles foreslaas det, at Fakultetets Dekanus og fire af dets Medlemmer, valgte af Fakultetet, faar Sæde i Censurkomitéen. Denne, der til sin Raadighed skulde have de indhentede Udtalelser, de af Ansøgerne selv indsendte Oplysninger (ogsaa om tidligere *Lærervirksomhed* i Astronomi), samt Ansøgenes udgivne Skrifter, vil paa dette Grundlag langt sikrere kunne gøre en Indstilling end ved at støtte sig paa nye Prøver, hvis Udfald ikke vil kunne veje meget overfor hvad der allerede foreligger om de Ansøgere, der vil kunne være Tale om, og som tilmed i Astronomi vil blive præget af større Tilfældighed (Vejrlig, Forskel paa Instrumenter m. m.) end i andre Fag.

Fakultetet tillader sig altsaa at foreslaa:

Der udskrives en Konkurrence om det ledige Professorat i Astronomi, til hvilken Konkurrence Adgang staar aaben for enhver Dansk, Norsk eller Svensk, som senest en Maaned efter den derom udgaaede Bekendtgørelse har meldt sig som Deltager for Fakultetet.

Til at træffe Valget mellem Konkurrenterne nedsættes en Censurkomité, bestaaende af Professor, Dr. phil. Thiele, Observator Pechüle, samt Dekanus i det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet og fire andre af dets Medlemmer.

Denne Komité anmoder tre eller flere, af Ministeriet godkendte, udenlandske Astronomer om inden en passende Frist at udtale sig om Konkurrenternes Kvalifikationer, for saa vidt disse giver sig til Kende i foreliggende Arbejder.

Derefter har Komitéen paa Grundlag af de indkomne Udtalelser og alle de Oplysninger, som maatte være forelagte af Ansøgerne, at gøre Indstilling til Ministeriet om Besættelse af Embedet.

Fakultetets Indstilling blev bifaldet ved kgl. Resol. af 7. Marts 1907, hvorhos det ved Ministeriets Skrivelse af 8. s. M. blev paalagt Fakultetets Dekanus at fungere som Komitéens Formand.

Da Professor Thiele under Hensyn til forskellige af ham i en Skrivelse af 13. Marts 1907 nærmere udviklede Grunde ikke ønskede at indtræde i Censurkomitéen, henstillede Fakultetet, at enten Generallojtnant Zachariæ, Oberst Momberg eller Afdelingschef Hjort indsattes som Medlem af Komitéen, og ved kgl. Resol. af 27. Marts 1907 blev det derefter bifaldt, at Direktøren for Gradmaalingen, Generallojtnant G. K. C. Zachariæ indtraadte som Medlem i Professor Thieles Sted. Af Fakultetet indtraadte — foruden Dekanus Professor, Dr. W. Johannsen som Formand — Professorerne, Dr. H. G. Zeuthen, Dr. C. Christiansen, Dr. P. C. Julius Petersen og Dr. N. V. Ussing. Ved Ministeriets Skrivelse af 24. Maj 1907 blev det dernæst i Overensstemmelse med Fakultetets Indstilling bifaldt, at Censurkomitéen rettede Anmodning til efternævnte udenlandske Astronomer: Professor, Dr. phil. H. G. van de Sande Bakhuizen, Leiden, Dr. phil. J. L. E. Dreyer, Director of the Armagh Observatory, Irland og Professor, Dr. phil. P. Harzer, Kiel, om at udtale sig om Konkurrenternes Kvalifikationer, samt at der ligeledes rettedes Anmodning til efternævnte Astronomer: Professor, Dr. phil. J. Bauschniger, Berlin, Astronomen J. C. R. Radau, Medlem af Akademie des Sciences, Paris, og Professor, Dr. phil. Max Wolf, Heidelberg, om at fungere som Suppleanter for det Tilfælde, at en eller flere af de førstnævnte Sagkyndige maatte være eller blive hindrede i at efterkomme Anmodningen.

Bekendtgørelse om Konkurrencen udstedtes den 8. April 1907 med Frist for Anmeldelse til 8. Maj s. A., og som Deltagere meldte sig Dr. phil. C. Burrau, København, Mag. scient. H. E. Lau, København, Dr. phil. Elis Strømgren, Lund (p. t. Kiel) og Dr. phil. H. v. Zeipel, Upsala.

Efter at de udenlandske Sagkyndige havde afgivet deres Udtalelser, indsendte Censurkomitéen under 20. Septbr. 1907 sin Indstilling til Konsistorium, der den 23. s. M. i Overensstemmelse med denne Indstilling anbefalede, at Dr. phil. ved Lunds Universitet Svante Elis Strømgren, der ikke havde Indfødsret her i Landet, konstitueredes som Professor i Astronomi ved Københavns Universitet og Bestyrer af det astronomiske Observatorium. Konstitutionen blev givet ved kgl. Resol. af 1. Oktbr. 1907 fra s. D. at regne, hvorefter der, efter at Dr. Strømgren havde erhvervet Indfødsret, ved kgl. Resol. af 14. April 1908 blev tillagt ham allerhøjeste Udnævnelse i det nævnte Embede fra 1. s. M. at regne.

Udgifterne ved Konkurrencen, ialt 100 Kr., afholdtes i Henhold til Ministeriets Resolution af 7. Januar 1908 af den for 1907—08 sparede Begyndelseslønning for Professor astronomiæ.

11. Dr. phil. E. C. S. Biilmanns Udnævnelse til Professor i Kemi og Bestyrer af Universitetets kemiske Laboratorium.

Efter at Professor i Kemi og Bestyrer af Universitetets kemiske Laboratorium, Dr. phil. C. U. Emil Petersen den 2. Juli 1907 var afgaaet ved Døden, indstillede Konsistorium den 26. s. M. paa Foranledning af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, at det nævnte Professorat maatte blive opslaaet ledigt, og at der maatte blive givet Fakultetet Lejlighed til at udtale sig om de indkommende Ansøgninger. Professoratet blev derefter opslaaet ledigt, og under 6. Septbr. 1907 sendte Ministeriet de indkomne to Ansøgninger fra Assistent ved den polytekniske Lærestalts kemiske Laboratorium, Dr. phil. Einar Christian Saxtorph Biilmann og Docent, Assistent ved samme Laboratorium, Dr. phil. Julius Christian Petersen til Fakultetets Erklæring. Denne indsendtes den 11. s. M. til Konsistorium, der under 18. s. M. indstillede Dr. Biilmann til Embedet. Ved kgl. Resol. af 21. Septbr. 1907 blev Dr. Biilmann derefter udnævnt til Professor i Kemi og Bestyrer af Universitetets kemiske Laboratorium.

Fakultetets ovennævnte Erklæring af 11. Septbr. 1907 var saalydende:

»Da Fakultetet skulde tage under Overvejelse, hvorledes det ved Professor Emil Petersens Død lidte Tab burde søges erstattet, var det straks klart, at den bedste Løsning vilde være at kalde den udmærkede Kemiker Dr. phil. S. P. L. Sørensen, Forstander ved Carlsberg Laboratoriet, til Universitetet. Da man imidlertid havde faaet Vished for, at Dr. Sørensen, som Forholdene nu er, ikke ønsker at opgive sin Stilling ved Carlsberg Laboratoriet, anmodede Fakultetet Konsistorium om at indstille til Ministeriet at opslaa det paagældende Professorat ledigt.

Blandt de to Ansøgere, der har meldt sig, Dr. phil. Einar Biilmann og Dr. phil. Julius Petersen, maa Fakultetet udpege førstnævnte som den, der kan siges at være bedst kvalificeret til at overtage det nu ledige Embede. Dr. Biilmann har udført en Række smukke Arbejder i organisk Kemi, Arbejder som for største Delen har fundet Optagelse i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Publikationer, og han er for Øjeblikket den her hjemme, som er bedst inde i Farvestoffernes Kemi, der for Tiden spiller en lige saa stor Rolle i theoretisk som i praktisk Henseende. Dr. Biilmann har desuden uddannet sig ved flere Rejser i Udlandet og har der arbejdet paa forskellige Laboratorier. Han maa siges at være særdeles vel egnet til at lede en videregaaende videnskabelig Uddannelse af de Studerende.

Den anden Ansøger, Dr. phil. Jul. Petersen vil imidlertid efter Fakultetets Mening være bedst egnet til at faa Ansættelse ved en kommende Vakance, naar det Professorat, som for Tiden er nærmest knyttet til Undervisningen paa Polyteknisk Lærestalt, maatte blive ledigt, eller naar det af Fakultetet ønskede tredje Professorat i Kemi maatte blive oprettet.*) En saadan Ordning vil være heldigst for Studiernes uforstyrrede Fremme, idet Dr. Petersen allerede nu — som en særdeles paaskønnet Lærer — virker væsentligst ved Polyteknisk Lærestalt. Og det vides tilmed, at en slig Ordning stemmer bedst med Dr. Petersens egne Ønsker.

Fakultetet skal derfor, uden at en nærmere Sammenligning af de to Ansøgers særlige Kvalifikationer behøver at foretages, enstemmig anmode

*) jfr. nedenfor S. 129.

Konsistorium om at indstille til Ministeriet, at *Dr. phil. Einar Christian Saxtorph Biilmann* udnævnes til Professor i Kemi ved Universitetet fra den 1. Oktober d. A. at regne.

**12. Professor, Dr. phil. S. M. Jørgensens Afgang fra Universitetet
og Docent, Dr. phil. Julius Christian Petersens Udnævnelse
til Professor i Kemi.**

Ved kgl. Resol. af 9. Novbr. 1907 blev Professor, Dr. phil. S. M. Jørgensen efter derom indgivet Andragende entlediget i Naade og med Pension fra sit Embede som Professor i Kemi fra 31. Jan. 1908 at regne. Ved Skrivelse af 20. Novbr. 1907 anmodede Ministeriet Konsistorium om at fremsætte Forslag om Besættelsen af det saaledes ledigblevne Embede, og under 10. Jan. 1908 indsendte Konsistorium derefter en Erklæring af 3. Decbr. 1907 fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, i Tilslutning til hvilken Konsistorium indstillede, at midlertidig Lærer ved Universitetet og Lærer ved den polytekniske Lærestanstalt, Dr. phil. Julius Christian Petersen søgtes udnævnt til Professor i Kemi fra 1. Febr. 1908 at regne. Ved kgl. Resol. af 29. Jan. 1908 blev Indstillingen taget tilfølge, hvorhos Professor Petersen tillige blev beskikket til Bestyrer af den polytekniske Lærestanstalts kemiske Laboratorium fra 1. Febr. 1908 at regne.

Fakultetets ovennævnte Erklæring af 3. Decbr. 1907 var saalydende:

»Det i 1887 oprettede og ved Professor S. M. Jørgensens Fratræden den 31. Jan. n. A. ledigt blivende Professorat i Kemi adskiller sig fra Universitetets ældre Kemiprofessorat dels derved, at det er forbundet med Bestyrelsen af en udenfor Universitetets Budget staaende Institution, nemlig den polytekniske Lærestanstalts kemiske Laboratorium, dels derved, at det er oprettet for at tilfredsstille ikke alene Universitetets, men ogsaa den polytekniske Lærestanstalts Krav til forøget Kemiundervisning. En udførlig Redegørelse for dette Professorats Oprindelse og Udvikling medfølger derfor som Bilag. Til dette tillader man sig ogsaa at henvise angaaende Udstrækningen af Professoratets Pligter overfor Universitetet paa den ene og den polytekniske Lærestanstalt paa den anden Side.

De videnskabelige og pædagogiske Kvalifikationer, som maa forlanges af dem, der kan komme i Betragtning ved Professoratets Besættelse, er imidlertid væsentlig af samme Art, som maatte forudsættes for Universitetets ældre Kemiprofessorat. Da nu dette for faa Maaneder siden har været opslaaet ledigt, maa Fakultetet anse det for fuldt tilstrækkeligt ved denne Lejlighed at henholde sig til de den Gang indkomne Ansøgninger og dette saa meget mere, som Fakultetet i sin Indstilling af 11. Septbr. d. A. (vedrørende Professor Biilmanns Ansættelse) kunde udtale følgende:

»Den anden Ansøger, Dr. phil. Julius Chr. Petersen, vil imidlertid efter Fakultetets Mening være bedst egnet til at faa Ansættelse ved en senere Vakance, naar det Professorat, der for Tiden er nærmest knyttet til Undervisningen paa polyteknisk Lærestanstalt, maatte blive ledigt, eller naar det af Fakultetet ønskede tredje Professorat i Kemi maatte blive oprettet. En saadan Ordning vil være heldigst for Studiernes uforstyrrede Fremme, idet Dr. Petersen allerede nu — som en særdeles paaskønnet Lærer — virker væsentligst ved polyteknisk Lærestanstalt. Og det vides tilmed, at en sliig Ordning stemmer bedst med Dr. Petersens egne Ønsker».

I Tilslutning hertil skal man om Dr. Petersens Kvalifikationer oplyse følgende. Han er 42 Aar gammel og har siden 1890 været Assistent ved den polytekniske Lærestalts kemiske Laboratorium. I de sidste Aar har han været ansat som Docent i Elektrokemi og med stor Dygtighed indrettet den polytekniske Lærestalts elektrokemiske Laboratorium. Samtidig har han mere selvstændig ledet Undervisningen af Studiosi magisterii med Kemi som Hovedfag og af Fabrikingeniører i kemisk Analyse paa en udmærket Maade. Han har udført forskellige videnskabelige Arbejder i theoretisk og analytisk Kemi, og Videnskaberne Selskab har tilkendt ham sin Guldmedaille for et elektrokemisk Arbejde, hvoraf en senere Fortsættelse bragte ham den filosofiske Doktorgrad 1899. Han har paa forskellige Rejser uddannet sig i Udlandet og i sine Stillinger ved Polyteknisk Lærestalt og Universitetet vist fremragende pædagogiske og administrative Evner; han er en fortrinlig Foredragsholder, og de Forsøg, der ledsager hans Forelæsninger, er smukt udtænkte og fortrinlig udførte, saa at Fakultetet har Føje til at mene, at han er fuldt kvalificeret til et Professorat i Kemi og ganske særligt til et saadant som det, der nu bliver ledigt, hvor en saa betydelig Del af Virksomheden og Eleverne henhører under den polytekniske Lærestalt.

I Henhold til ovenstaaende indstiller Fakultetet enstemmig, at midlertidig Lærer ved Universitetet og Lærer ved den polytekniske Lærestalt, Dr. phil. Julius Chr. Petersen udnævnes til Professor i Kemi ved Københavns Universitet fra den 1. Febr. førstkommende at regne. Man har Grund til at antage, at ogsaa den polytekniske Lærestalt vil være særlig tilfreds med dette Valg.

Redegørelse for Oprettelsen og Udviklingen af det ved Professor Dr. S. M. Jørgensens Fratræden den 31. Januar 1908 ledigblivende Universitetsprofessorat i Kemi.

Indtil 1864 havde Universitetet én Lærer i Kemi, nemlig Professor E. A. Scharling, som tillige (mod særskilt Honorar) besørgede en Del af Kemiundervisningen ved den polytekniske Lærestalt. Den øvrige Del af sidstnævnte Undervisning samt Bestyrelsen af Lærestaltens kemiske Laboratorium var (ligeledes mod særskilt Honorar) overdraget Universitetets mineralogiske Professor J. G. Forchammer.

En Forøgelse af disse Lærerkrafter skete ved kgl. Resol. af 15. Juni 1864, som tildelte J. J. Thomsen et Honorar af 600 Rdl. af Universitetets Konto til videnskabelige Formaaes Fremme for i et Aar at holde Forelæsninger over Kemi og deltage i Eksamensforretningerne i Kemi og Fysik. Næste Aar blev Thomsen ved kgl. Resol. af 22. Aug. 1865 ansat som ekstraordinær Docent i Kemi ved Universitetet med en aarlig Lønning af 1000 Rdl. af ovennævnte Konto; han blev Medlem af Fakultetet og forpligtedes — med nogle nærmere fastsatte Lempelser — til at udføre Professor Scharlings Arbejde under dennes Sygdom (han var bleven syg i Foraaret 1865) og til, naar Scharling atter maatte tiltræde sine Forretninger, at underkaste sig den Fordeling af Forretningerne mellem ham og Professor chemiæ, som maatte findes hensigtsmæssig.

Endnu samme Aar den 14. Decbr. 1865 døde Professor Forchammer

uventet, og Thomsen maatte foreløbig overtage ogsaa hans kemiske Forretninger.

Fra den 1. Febr. 1866 blev Thomsen kgl. ansat som Lektor i Kemi ved Universitetet med 1100 Rdl. aarlig, hvortil ved Finansloven for 1866—67 føjedes 500 Rdl. som personligt Tillæg af den polytekniske Lærestanstalt.

Den 11. Septbr. 1866 døde Professor Scharling, og Ministeriet indhentede nu Erklæring om den kemiske Undervisnings Ordning dels fra Lektor Thomsen dels fra Universitetet, og de saaledes indhentede Forslag, for saa vidt de angik den polytekniske Lærestanstalt, blev af Ministeriet forelagt Bestyrelsen af sidstnævnte til Erklæring. Efter at Lektor Thomsen den 22. Decbr. 1866 var udnævnt til Professor i Kemi ved Universitetet, stillede Ministeriet til anden Behandling af Finanslovsforslaget for 1867—68 paa Grundlag af ovennævnte Erklæringer Forslag om, at der bevilgedes Lønning til en *Lektor i Kemi ved Universitetet*. Denne skulde bestyre den polytekniske Lærestanstalts kemiske Laboratorium, bestride den kemiske Undervisning ved Lærestanstalten (en Del heraf foresloges dog bestredet af Professor chemiæ), assistere ved Universitetets Eksaminer i Kemi og holde Foredrag for Viderekomne ved Universitetet.

Dette Forslag blev ikke billiget i Rigsdagssamlingen 1866—67, idet der kun bevilgedes 800 Rdl. paa den polytekniske Lærestanstalts Budget som Honorar for en Kemiker, der skulde bestyre Laboratoriet og forelæse analytisk Kemi, hvortil fra 1. April 1867 antoges Cand. mag. S. M. Jørgensen.

I Juni 1868 ansøgte sidstnævnte om forbedret Stilling, og Ministeriet indhentede nu paany Udtalelser fra Bestyrelsen for den polytekniske Lærestanstalt og fra Universitetet. Da disse Udtalelser ligesom de tidligere gik ud paa Ønskeligheden af, at der ansattes en Lektor i Kemi ved Universitetet, fordi *forøgede Lærerkrafter i Kemi vilde behøves baade til Universitetets og Lærestanstaltens Tjeneste*, forelagde Ministeriet atter Forslag for Rigsdagen i Sessionen 1868—69 denne Gang som Ændringsforslag til Lønningslovsforslaget, med hvilket det vandt Lovkraft den 21. Marts 1871. Den 2. Maj samme Aar beskikkedes da *Dr. S. M. Jørgensen til Lektor i Kemi ved Universitetet* fra den 1. April 1871 at regne. Det fortjener at nævnes, at medens det ovennævnte, i 1867 forelagte, men ikke vedtagne Forslag angav ret snævre Grænser for Arbejdsfordelingen mellem Professor chemiæ og den foreslaaede Lektor, er Udtalelserne noget anderledes i de Indstillinger, efter hvilke Lektorembetet senere opførtes paa Lønningsloven, nemlig den polytekniske Lærestanstalts Udtalelse af 29. Juni 1868 og Konsistoriums af 5. Oktbr. s. A. (jfr. sammes Skrivelse af 29. Oktbr. 1866), idet der i begge disse Indstillinger henvises til Fordelen ved *Frihed i den nærmere Arbejdsfordeling* mellem de to Lærere.

Universitetslektoratet i Kemi blev ved Bevilling paa Finansloven for 1887—88 forandret til et normeret *Universitetsprofessorat i Kemi*. I Konsistoriums Skrivelse af 8. Decbr. 1886, hvori der andrages om denne Forandring, henvises til Stillingens Betydning for Universitetet og særlig til Lektor Jørgensens Dygtighed og fremragende videnskabelige Kvalifikationer.

Den virkelige Arbejdsfordeling har i de hidtil forløbne Aar nøje knyttet sig til ovennævnte Forudsætninger, og den er i Overensstemmelse med de gentagne Erklæringer fra Konsistorium og den polytekniske Lærestanstalts

Bestyrelse gennemført saaledes, at man i begge Højskolars Tjeneste har taget den størst mulige Nytte af de forhaandenværende Lærerkrafter.

Undervisningen har i Virkeligheden for en stor Del været drevet som en Fællesundervisning. Hvad Foredrag og Eksaminatorier angaar, har Professor Jørgensen gennem største Delen af den Tid, han har været ansat, aarlig besørget Fællesundervisningen i Metallernes Kemi og hvert andet Aar i organisk Kemi for saavel lægevidenskabelige og naturvidenskabelige Universitetsstuderende som for Fabriks og Bygnings-m.fl.-Ingeniører og deltaget i de tilhørende Eksaminer, hvad enten disse vedkom Universitetet eller Lærestalten. Han har derhos — delvis i Forbindelse med den videregaaende Fabrikingeniør-Undervisning — besørget største Delen af den for Universitetet særlig vigtige og for Læreren særlig vanskelige og tidskrævende Undervisning i speciel videnskabelig Retning.

Fra 1895, da der som Følge af de stærkt voksende videnskabelige Krav til Universitetet ansattes en midlertidig Docent i Kemi ved dette, blev ogsaa Professor Jørgensens Virksomhed i den videregaaende, videnskabelige Undervisnings Tjeneste udvidet, medens han samtidig ophørte med største Delen af sin Deltagelse i den elementære Fællesundervisning.

Hvad Professor Jørgensens Virksomhed ved Laboratorieundervisningen angaar, da er den udelukkende foregaaet paa Lærestaltens, af ham bestyrede Laboratorium, og har for det første omfattet Kemiøvelser for de polytekniske Studerende, for det andet næsten hele den (efter 1894 den hele) Laboratorieundervisning, der knytter sig til den videregaaende, videnskabelige Universitetsundervisning.

Af ovenstaaende Redegørelse vil det ses, at det maa antages for Bevilgingsmyndighederne at have været en Forudsætning for denne Stillings Oprettelse, at den i væsentlig Grad skulde komme begge Højskolars, baade Universitetets og den polytekniske Lærestalts, Kemiundervisning til Gode, saa at ingen af de to Institutioner kangøre Krav paa at knytte den paa-gældende Arbejdskraft udelukkende til sig. Den virkelige Arbejdsordning for Professoratets Indehaver har udviklet sig i nøje Overensstemmelse hermed, og Professor Jørgensen har — for en ikke ringe Del ved Hjælp af den i stor Udstrækning gennemførte Fællesundervisning — gjort fuld og ganske uundværlig Professorgerning ved begge Højskoler.

Under 13. Novbr. 1907 havde Konsistorium fra Ministeriet til Erklæring modtaget en Skrivelse af 12. s. M. fra den *polytekniske Lærestalt*, hvori denne gav følgende Meddelelser om det af Professor Jørgensen hidtil beklædte Embede.

»I 1865 afgik Konferensraad Forchammer ved Døden og daværende ekstraordinær Docent ved Universitetet Julius Thomsen overtog efter Anmodning fra den polytekniske Lærestalts Bestyrelse samtlige Konferensraad Forchammers Eksamensforretninger samt Bestyrelsen af Lærestaltens Laboratorium. I 1866 afgik dernæst Professor chemiæ ved Universitetet E. Scharling ved Døden, og Julius Thomsen blev udnævnt til hans Efterfølger.

Da en enkelt Mand imidlertid ikke kunde lede Undervisningen saavel i Universitetets som i den polytekniske Lærestalts Laboratorier, blev der paa Finansloven for 1867—68 optaget og bevilget et Beløb af 800 Rdl. paa

vort Budget for en Kemiker, som skulde overtage Bestyrelsen af vore Laboratorier. Dette Hverv overdrog Ministeriet til Dr. phil. S. M. Jørgensen under 10. April 1867.

Sidstnævnte Ordning vedvarede indtil 1871. Dr. S. M. Jørgensen havde andraget om Ansættelse som normeret Docent. Den polytekniske Lærestalt henstillede i den Anledning i Skrivelse af 29. Juni 1868 til Ministeriet, om det rettest vilde blive som Lektor ved Universitetet, Dr. Jørgensen skulde ansættes, i saa Fald med Forpligtelse til at holde Forelæsninger og styre Laboratoriet paa Lærestalten, eller om han kunde komme i en lignende Stilling ved at ansættes i Nummer som normeret Docent og med Avancement ved Lærestalten. Efter Ministeriets Begæring udtalte Konsistorium sig om Sagen, idet det indsendte en Erklæring fra det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Dette udtalte, at det tidligere havde anbefalet et af Professor Julius Thomsen under 15. Septbr. 1866 til Fakultetet indsendt Forslag, der netop gik ud paa at ansætte en Lektor ved Universitetet, *der skulde bestride den kemiske Undervisning ved Lærestalten og bestyre dettes Laboratorium.* Fakultetet anbefalede varmt, at der ansattes en Lektor ved Universitetet med det Hverv at bestyre den polytekniske Lærestalts kemiske Laboratorium og holde de Forelæsninger over Kemi, som Lærestaltens Bestyrelse maatte overdrage ham.

Konsistorium tiltraadte Forslaget om Ansættelsen af en Lektor chemiæ ved Universitetet saavel som Forslaget om Forretningernes Fordeling mellem denne og Professor chemiæ.

Ovennævnte Forslag af 15. Septbr. 1866 fra Professor Julius Thomsen angav følgende Fordeling af Undervisningen i den rene Kemi ved Universitetet og den polytekniske Lærestalt.

1) Under Professoratet i Kemi forbliver som hidtil Bestyrelsen af Universitetets kemiske Laboratorium, de kemiske Forelæsninger for de medicinske og farmaceutiske Studerende og Eksamensforretningerne i Kemi ved den medicinske Forberedelseseksamen, den farmaceutiske Eksamen og andre direkte under Universitetet hørende Eksaminer. Det paalægges endvidere Professor chemiæ at holde et Foredrag over theoretisk Kemi ved den polytekniske Lærestalt en Gang i hvert Kursus og holde Eksamen i dette Fag.

2) Til at bestride den kemiske Undervisning ved den polytekniske Lærestalt, ansættes en Docent, der bliver Lector chemiæ ved Universitetet, med Forpligtelse til at bestyre den polytekniske Lærestalts kemiske Laboratorium, holde de ved Lærestalten fornødne Forelæsninger over uorganisk og organisk samt analytisk Kemi, holde Eksaminer i disse Fag ved Lærestalten og assistere ved Universitetets Eksaminer i Kemi.

Ved Lønningsloven af 21. Marts 1871 blev Forslaget om Ansættelse af en Lector chemiæ ved Universitetet vedtaget og ved kgl. Resol. af 2. Maj s. A. beskikkedes Dr. phil. S. M. Jørgensen hertil.

Senere, nemlig i Henhold til Bevilling paa Finansloven for 1887—88, blev Lector Jørgensen udnævnt til Professor i Kemi, uden at der skete nogen Ændring i hans Stilling til den polytekniske Lærestalt, saaledes at han vedblev at lede hele den polytekniske Lærestalts Undervisning i Kemi, saavel ved Forelæsninger som ved Øvelser.

Foruden Undervisningen i Kemi for polytekniske Studerende har

Professor Jørgensen varetaget den væsentligste Del af Undervisningen for Universitetsstuderende med nævnte Fag som Hovedfag, men Antallet af disse er meget ringe i Forhold til Antallet af polytekniske Studerende. I Aaret 1907 var Antallet i de to Grupper følgende:

Foraarshalvaaret 1907:

1) Universitetsstuderende.....	6
2) polytekniske Studerende.....	189

Efteraarshalvaaret 1907:

1) Universitetsstuderende.....	4
2) polytekniske Studerende.....	147

Af ovenstaaende fremgaar det tydeligt og klart, at Professor Jørgensens Embede baade i sin Oprindelse og sin videre Udvikling har været helt knyttet til den polytekniske Lærestalt.

Den polytekniske Lærestalt tillader sig derfor at henstille til det høje Ministerium, at det ved Besættelsen af Professor Jørgensens Stilling paases, at den nye Professor kommer til at indtage samme Stilling til den polytekniske Lærestalt, som den, Professor Jørgensen har udfyldt.

Fakultetet udtalte herom i Skrivelse af 3. Decbr. 1907, at den foreliggende Udtalelse af den polytekniske Lærestalts Direktør gjorde Rede for den Del af Professor Jørgensens Embede, som vedrørte den nævnte Lærestalt. Med Hensyn til den øvrige og ligesaa betydningsfulde Del af samme Embede henviste Fakultetet til den ovenstaaende udførlige Redegørelse for dette Embedes Oprettelse og hele Stilling i Forhold til baade Universitetet og den polytekniske Lærestalt.

For saa vidt den fra den polytekniske Lærestalts Direktør foreliggende Udtalelse paa et enkelt Sted berørte det relative Omfang af Professor Jørgensens Undervisningsvirksomhed overfor de videregaaende Universitetsselever og overfor Polyteknikere, ønskede Fakultetet at fremhæve, at de af Direktøren opgivne Tal for Universitets- og polytekniske Studerende i 1907 maatte forstaaes under Hensyntagen til, at det store Antal Polyteknikere for en meget betydelig Dels Vedkommende slet ikke var faldet Professor Jørgensen til Byrde, idet deres kemiske Undervisning var besørget af andre Lærere.

Derimod havde de forholdsvis faa, videnskabelige Universitetsstuderende og i noget mindre Omfang Fabrikingeniørerne lagt i høj Grad Beslag paa Professorens Arbejdskraft, ligesom der ogsaa netop fra hans videregaaende Universitets-Undervisning i Aarenes Løb var udgaaet en Række af fremragende og for vort Land værdifulde Videnskabsmænd og Lærere.

Konsistorium sendte under 10. Jan. 1908 Sagen tilbage til Ministeriet, idet det i Tilslutning til Fakultetets Erklæring tilføjede, at det maatte bero paa en Misforstaaelse, naar Direktøren i sin Skrivelse udtalte »at Professor Jørgensens Embede baade i sin Oprindelse og sin videre Udvikling har været helt knyttet til den polytekniske Lærestalt«. Professor Jørgensens Embede er et Professorat ved Københavns Universitet, og havde han end udført et meget betydeligt og omfattende Undervisningsarbejde ved den polytekniske Lærestalt i Henhold til Lønningslovens § 3, saa havde hans Virk-

somhed for Universitetets Studerende været ikke mindre betydningsfuld, saaledes som det nærmere var udviklet i Fakultetets Skrivelse. Til denne skulde Konsistorium ogsaa henvise med Hensyn til Direktørens talmæssige Fremstilling, der uden Fakultetets Forklaring maatte virke vildledende.

13. Oprettelse af et nyt (tredje) Professorat i Kemi.

Under 30. Marts 1906 modtog Konsistorium fra den *polytekniske Lærestalt* en saalydende Skrivelse:

»Antallet af Studerende, der skal deltage i Kemiundervisningen ved den polytekniske Lærestalt er i de senere Aar steget saa betydeligt, at det vil blive nødvendigt at oprette en ny Laboratorieafdeling i det kommende Efteraar.

Denne Afdeling vil blive underlagt Professor S. M. Jørgensen; men det store Arbejde, som denne varetager, vil næppe i Længden kunne paa-lægges Professoren i Kemi, og Spørgsmaalet om et nyt Professorat i dette Fag maa før eller senere komme paa Dagsordenen. Da nu de to bestaaende Professorater begge er Universitetets, ligesom Undervisningen i almindelig Kemi ved Lærestalten, saalænge denne har bestaaet, er varetaget af Universitetslærere, kunde der blive Spørgsmaal om, hvorvidt Universitetet ogsaa vilde paatage sig det eventuelle 3die Professorat, eller om den polytekniske Lærestalt selv skulde søge et saadant oprettet. Til Undersøgelse af, hvad der maatte tjene begge Institutioner bedst, vil en Forhandling formentlig være tjenlig.

Den polytekniske Lærestalt tillader sig at forespørge, om Universitetet for sit Vedkommende ønsker en saadan og i bekræftende Fald vil bestemme dennes Form«.

Til Forhandling om Sagen nedsatte Konsistorium et Udvalg bestaaende af Rektor, Referendarius consistorii og Professorerne, Dr. H. G. Zeuthen, Dr. S. M. Jørgensen og Dr. Emil Petersen. Efter sit Rektorats Udløb indtraadte endvidere Professor, Dr. Chr. Bohr i Udvalget. Paa et derefter afholdt Møde besluttedes det, at det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Erklæring skulde indhentes. Denne Erklæring blev afgivet den 23. Januar 1907 og var bilagt med en Skrivelse af 14. September 1906 fra Professor Emil Petersen, hvori han under Henvisning til, at der ikke i det kemiske Laboratoriums Auditorium var tilstrækkelig Plads til Tilhørerne ved de Forelæsninger og Demonstrationer over uorganisk Kemi, der hvert Efteraar holdes der, henstillede, at der ved den polytekniske Lærestalt blev afholdt særlige Eksperimentalforelæsninger over uorganisk Kemi for Lærestaltens Elever, saaledes at disse ikke var henviste til Universitetets Forelæsninger. *Fakultetets* Erklæring var saalydende:

»Hvad først angaar Professor Emil Petersens Skrivelse er Fakultetet enig om at anmode Konsistorium om at lade den gaa til den polytekniske Lærestalt med den Tilføjelse, at det ikke er de forholdsvis faa Fabrik-ingeniører, men det meget betydelige Antal andre Ingeniører, som Universitetslaboratoriet ikke ser sig i Sand til at skaffe Plads til ved den aarlige Eksperimentalforelæsning over uorganisk Kemi.

Denne Sag hænger imidlertid nøje sammen med det Spørgsmaal om et nyt Professorat i Kemi, som Lærestaltens Direktør har rejst i sin Skrivelse af 30. Marts f. A. til Konsistorium.

Med Hensyn til dette Spørgsmaal har Fakultetet delt sig i et Flertal og et Mindretal, henholdsvis 9 og 2 Medlemmer. *Flertallet* (hvortil hører den ene af Professorerne i Kemi, Professor Jørgensen, samt Professorerne Warming, Christiansen, Zeuthen, Jul. Petersen, Ussing, Löffler, Jungersen og Johannsen) mener, at Undervisningen i et Fag som Kemi, der Dag for Dag vinder større Betydning, og som omfatter saa forskellige Grene som de theoretiske: uorganisk, organisk og fysisk Kemi og de praktiske: analytisk, præparativ og elektrisk Kemi, hvilke 6 Afdelinger igen har flere Underafdelinger, stiller saa store Fordringer til Lærerne og kræver et saa betydeligt Arbejde af dem for blot at holde sig nogenlunde à jour med Videnskabens Fremskridt, at en Deling af Arbejdet er absolut nødvendigt, idet det efterhaanden er blevet umuligt for 2 Professorer, hver at beherske Halvdelen af disse Afdelinger, som hver har sine Metoder, paa en saadan Maade, at deres Undervisning kan blive forsvarlig og tidssvarende. Det vil desuden, paa Grund af denne Videnskabs særegne Beskaffenhed, være i høj Grad ønskeligt, ja man kan næsten sige nødvendigt, at der, foruden de regelmæssige Forelæsninger over Fagets Hovedgrene, jævnlig holdes Forelæsninger over specielle Emner, men dette kan umulig lade sig gøre, naar to Professorer skal være Lærere i alle de nævnte Sider af Kemien. I Udlandet har man forlængst indset dette, og ved næsten alle Universiteter dér er Kemien repræsenteret ved flere Lærere end her. Eksempelvis kan anføres, at vort Nabouniversitet Kiel (1904) i Kemi har 1 ordinær, 2 ekstraordinære Professorer og 5 Privatdocenter med Titel af Professorer.

Som Forholdene nu er, har Professor S. M. Jørgensen ganske vist i en længere Aarrække besørget Undervisningen baade i theoretisk uorganisk og organisk Kemi for Viderekomne og tillige holdt Forelæsninger over analytisk Kemi for Studd. mag. i Kemi og Fabrikingeniører. Men Resultatet er ogsaa blevet, at han fuldstændig har maattet renoncere paa at holde Forelæsninger over specielle Emner. Kun en eneste Gang har han kunnet holde en meget stærkt besøgt Forelæsning over Kemiens Historie. Dette Fag skulde dog ogsaa af og til foredrages ved Universitetet, ikke blot fordi Magisterkonferensen med Kemi som Hovedfag fordrer Kundskab deri, men fordi Videnskabens Udviklingshistorie giver saa overordentlig vigtige Bidrag til Naturvidenskabens Forstaaelse. Da for nogle Aar siden praktisk Elektrokemi blev indført som Undervisningsfag, idet polyteknisk Læreanstalt stillede Lokale og det ret kostbare Undervisningsapparat til Raadighed, maatte dog Professor Jørgensen afgive Forelæsningerne over analytisk Kemi til den nye Docent, fordi han følte, at han ikke kunde følge med den hurtige Udvikling af dette vigtige Fag, som lægger stærkt Beslag paa Lærerens Tid, fordi nye Metoder maa prøves omhyggeligt, før de indføres i Laboratoriet.

Til disse almindelige Grunde for Oprettelsen af et nyt Professorat i Kemi kommer nu som et Moment af tvingende Betydning Professor Emil Petersens ovennævnte Skrivelse, som nemlig vil have til Følge, at hans store Eksperimentalforelæsning maa dubleres, ovenikøbet hvert andet Halvaar.

Alt dette viser formentlig Nødvendigheden af 3 Professorer i Kemi, og Spørgsmaalet, om det tredie Professorat bør henlægges under Universitetet eller under polyteknisk Læreanstalt, er i Grunden allerede besvaret

ved det ovenfor anførte. Thi da alle de 6 nævnte Grene af Kemien *er lige nødvendige* for en Kemikers videnskabelige Uddannelse, ses der ikke at være nogen Grund til at splitte dem ved at henlægge nogle af dem under Læreanstalten. En saadan Decentralisation er meget lidt yndet af de bestemmende Myndigheder og vil i Tiden kunne medføre unødvendige Omkostninger og andre Ulemper (bl. a. i Sygdomstilfælde). Straks kan det ses, at man med en saadan Ordning ved Magisterkonferenser altid, ved Doktor-disputatser jævnlige maatte tage sin Tilflugt til Læreanstaltsprofessoren, og lettelig kunde det ske, at han ved en Doktordisputats blev den egentlige Sagkyndige. Ogsaa ved den videregaaende Undervisning for enkelte Viderekomne i hans Fag maatte man paakalde hans Hjælp. Hertil kommer, at den nødvendige Arbejdsfordeling vil falde langt lettere, naar de 3 Professorer er ligestillede, og da de to nødvendige maa dele Læreanstaltens Laboratorium mellem sig, vilde der, naar den nye Professor ansattes ved Læreanstalten, fremkomme en ganske lignende Situation som den, vort Fakultet søger at faa fjernet ved Prof. Prytz's Overgang til Universitetet. Derimod vil den nye Professors Ansættelse under Universitetet i Overensstemmelse med den hidtil fulgte Praksis i Kemien være et Skridt videre til at faa lagt hele Læreanstaltens Undervisning i de rent videnskabelige Grundfag ind under Universitetet, et Maal, der sikkert vilde være til Held for begge Institutioner.

Begge Højskoler kræver fuldt videnskabelig Undervisning i *foreskrevet* Omfang for Flertallet af deres Elever. Universitetet kræver desuden, at Lærerens videnskabelige Uddannelse (saavel som Assistenten og Institut) skal staa til Disposition for de specielt videnskabelige Studerende, medens Læreanstalten (formelt) intet saadant Krav stiller. Det nye Professorat i Kemi udnyttes derfor bedst, naar man følger den hidtil fulgte Vej og knytter det til Universitetet.

Den eneste reelle Indvending, som er fremkommet mod, at den nye Professor skulde være Universitetsprofessor, er den, at han hovedsagelig kommer til at undervise Polyteknikere. Men det selv samme gælder jo for den Universitetsprofessor i Kemi, som allerede virker ved Læreanstalten. Og heldigvis er dette Tilfældet. Thi den stimulerende Virkning, et større Antal Elever har paa Læreren, har en Betydning, som vanskelig kan vurderes højt nok, ikke at tale om, at det større Antal Elever gør det muligt at drage langt flere Sider af den praktiske (*ikke* tekniske) Kemi ind under Øvelserne, hvorved de, som forbereder sig til Magisterkonferens i Kemi, ser og lærer ti Gange saa meget, som hvis de arbejdede alene.

Der er, dog ikke i Fakultetet, yttret Frygt for, at den rene Videnskab skulde tage Skade af at doceres ved en teknisk Læreanstalt. Men for det første anerkendes det nu om Stunder fra alle Sider og ikke mindst af de rene Theoretikere, f. Eks. Ostwald, at det ingeniunde blot er Tekniken, som drager Nytte af Theorien, men at den i fuldt Maal yder Gengæld ved at virke befrugtende paa Theorien. Det Udbytte, den rene Videnskab har af de Arbejder, der udføres i de store Fabrikers Laboratorier, og af bevilgede Patenter, Kilder, som i ældre Tider næppe benyttedes, gør en Ikke-Fagmand sig ingen Forestilling om. Endelig er jo Universitetet selv ikke en Anstalt, som alene arbejder for den rene Videnskab; tværtimod uddanner de 3 gamle Fakulteter jo hovedsagelig Praktikere: Præster, Dommere og Læger.

Flertallet i Fakultetet vil derfor varmt anbefale, at der oprettes *et nyt Professorat i Kemi*, dels at det henlægges *under Universitetet*, uanset at den nye Professor maa anvende en større, men dog begrænset Del af sin Tid paa Polyteknisk Lærestanstalt, hvor han i alt Fald maa have Laboratorium.

Mindretallet (der bestaar af den anden Professor i Kemi, Professor Emil Petersen samt Professor Thiele) har den Mening, at der *ikke*, saaledes som Forholdene for Tiden foreligger, af rent videnskabelige Hensyn, nemlig Hensynet til Repræsentation af de forskellige Videnskabsgrene og til Ønskeligheden af Afholdelse af Forelæsninger over specielle Emner, og ej heller af Hensyn til de ordinære Forelæsninger og Øvelser, der skal afholdes med de forskellige Eksaminer for Øje, er tilstrækkelig Grund til Oprettelsen af et nyt Professorat i Kemi *ved Universitetet*.

Af de forskellige Grene af Kemien kan de mere praktiske: analytisk og præparativ Kemi næppe gøre Fordring paa selvstændig Repræsentation. Ved eventuel Afgang af den ældste af de nuværende Professorer i Kemi vil det formentlig være naturligt at besætte Pladsen med en Videnskabsmand, der til Speciale havde valgt den organiske Kemi, idet den anden af Professorerne har valgt fysisk og uorganisk Kemi. Den organiske Kemis store Omfang og det betydelige Antal af Publikationer, der hvert Aar fremkommer paa dette Omraade, bevirker, at det at følge med her, vilde være tilstrækkeligt for en enkelt. Paa den anden Side vilde der antagelig ikke blive ham paalagt større Pligtarbejde med Hensyn til Forelæsninger og Øvelser, end at han kunde faa Tid til ogsaa at holde Forelæsninger over specielle Emner fra sit Omraade. De Undersøgelser, der paa hver af de to andre Omraader fremkommer, er langt fra saa talrige, hvorfor det endnu ikke er uoverkommeligt for en enkelt at følge med paa begge Omraader. Tilmed er disse saa sammenknyttede og blandede, at det er naturligt at dyrke dem begge samtidig. Forelæsninger over specielle Emner paa disse Omraader, navnlig fra den fysiske Kemi, er tidligere i en Aarrække blevne afholdte af den ene af de nuværende Professorer i Kemi ved Universitetet og kan, ogsaa med de nuværende Lærerkrafter, lejlighedsvis blive holdte igen, i alt Fald for den fysiske Kemis Vedkommende. Hvad angaar den uorganiske Kemi, som vel nærmest vilde være den Retning, der skulde repræsenteres af den tredje Professor, er Trangen til Afholdelse af Forelæsninger over specielle Emner fra dette Omraade næppe saa stor, at dette kan være et væsentligt Motiv til Oprettelsen af et nyt Professorat heri ved Universitetet. Dertil kommer, at der blandt de yngre Kemikere her i Landet ikke for Tiden findes nogen, der gennem Publikationer eller ved Afholdelse af Forelæsninger over specielle Emner har lagt særlig Indsigt paa dette Omraade for Dagen og saaledes kunde betegnes som egnet til at overtage en Universitetsstilling med uorganisk Kemi som Speciale.

Hvad angaar de ordinære Eksamensforelæsninger og Øvelser er Forholdet dette, at Initiativet til Oprettelse af et nyt Professorat i Kemi er udgaaet fra den polytekniske Lærestanstalt, der har følt Trang til forøget Undervisning i Kemi navnlig paa Grund af Laboratoriets Udvidelse. Dertil kommer nu Nødvendigheden af en Deling af Forelæsningerne over uorganisk Kemi og Ønskeligheden af Afholdelse af særlige Forelæsninger over fysisk Kemi for Fabrikingeniører. Den nye Professor vil antagelig — med Und-

tagelse af Undervisningen paa Laboratoriet i analytisk Kemi og Elektrokemi af de faa Studiosi magisterii i Kemi — udelukkende komme til at undervise Elever ved Polyteknisk Lærestanstalt. Det er vel sandt, at den ene af de ved Universitetet normerede Professorer, der tillige bestyrer Lærestanstaltens Laboratorium eller en Afdeling deraf, saavel her som ved nogle af sine Forelæsninger vil finde den største Del af sine Elever blandt Fabrikingeniørerne ved Lærestanstalten; men noget andet er dog Ansættelse af en ny Universitetsprofessor i Kemi væsentlig for at gøre Tjeneste ved Lærestanstalten og af Hensyn til, at der her er Trang til forøget Undervisning. En saadan Ansættelse vil, efter Mindretallets Mening, i Fremtiden kunne rumme en Fare for Lærefriheden og den videnskabelige Selvstændighed, som ikke bør undervurderes.

Mindretallet maa derfor varmt anbefale, at et nyt Professorat i Kemi oprettes ved den polytekniske Lærestanstalt.

Til Mindretallets Votum mener Flertallet at burde knytte følgende Bemærkninger.

Mindretallet synes at undervurdere Betydningen af analytisk Kemi, uorganisk Kemi og Elektrokemi. Hvad det første angaar, der jo falder i flere, ret skarpt adskilte Afdelinger, findes der ved mange Universiteter en særskilt Professor i dette Fag, som jo i Virkeligheden er Grundlaget for hele den øvrige Kemi. Den almindelige uorganiske Kemi er ganske vist i en længere Aarrække traadt noget i Skygge for den organiske, men har i de senere Aar taget et stærkt Opsving, saa at der ved flere Universiteter er oprettet flere Lærerpladser og særegne Laboratorier i dette Fag, og det synes, at nogle af de vigtigste af Kemiens Fremtidsproblemer netop ligger paa dette Omraade. Flertallet er her saa heldigt at kunne støtte sig til en Mand, hvis Autoritet Mindretallet vel ikke vil underkende, nemlig van't Hoff, hvis Foredrag: »Ueber die zunehmende Bedeutung der anorganischen Chemie« er fra 1898. Som Eksempler paa Emner for ønskelige Special-Forelæsninger i dette Fag skal her blot nævnes: De sjældne Jordarter; de sjældne Luftarter; de complexe Syrer; de complexe Amoniakforbindelser; Azimid og lignende Forbindelser; Jærncarbider; for ikke at tale om de radioaktive Stoffer, som vel foreløbig maa overlades til Fysiken. Hvad endelig Elektrokemien angaar, griber den jo daglig om sig paa alle Omraader, saa at mangfoldige af vore egentlig kemiske Metoder baade i uorganisk og organisk Kemi er i Færd med at blive Antikviteter.

Efter Mindretallets Udtalelse maatte de forskellige Dele af Kemiens fordele sig saaledes:

Universitetsprofessor I: 1) en elementær Eksperimentalforelæsning over uorganisk Kemi for Medicinere o. a. (Skoleembedsmænd). 2) Eksaminatorier over uorganisk Kemi for Studd. mag. og Fabrikingeniører. 3) Forelæsning over fysisk Kemi for Studd. mag. 4) Øvelser i kvalitativ Analyse for Medicinere o. a. (Skoleembedsmænd).

Universitetsprofessor II: 1) Forelæsning over organisk Kemi for Studd. mag. og Fabrikingeniører. 2) Eksaminatorier i organisk Kemi for de samme. 3) Forelæsning i organisk Kemi for Medicinere. 4) Øvelser i præparativ Kemi for Studd. mag. og Fabrikingeniører.

Lærestaltsprofessoren: 1) en elementær Eksperimentalforelæsning over uorganisk Kemi for Polyteknikere. 2) Forelæsninger i organisk og uorganisk kvalitativ og kvantitativ Analyse for Studd. mag. og Fabrikingsingeniører. 3) Praktiske Øvelser i de samme 4 Fag for Studd. mag. og Fabrikingsingeniører. 4) Forelæsning i fysisk Kemi for Fabrikingsingeniører. 5) Forelæsning og Øvelser (analytisk og præparativ) i Elektrokemi for Studd. mag. og Fabrikingsingeniører.

Uagtet Flertallet mener, at Fordelingen, saaledes som det altid er sket, maa træffes ved Overenskomst mellem de enkelte Lærere, vil man dog utvivlsomt finde, at Mindretallets Forslag ikké i nogen Maade kan motivere, at den ene af de tre Professorer burde være Lærestaltsprofessor, de to andre Universitetsprofessorer.

Faren for Lærefrihed og videnskabelig Selvstændighed bliver jo ikke større for den nye end for de to andre Universitetsprofessorer. Men overhovedet maa Flertallet efter de ved Lærestalten medvirkende Professorers Erfaring bestride, at der er eller kan blive nogen Fare i saa Henseende.

Til Flertallets nys anførte Udtalelser bemærker *Mindretallet*, at det ingenlunde undervurderer den uorganiske Kemis store og voksende Betydning, naar det mener, at der ikke *for Tiden* er tilstrækkelig Grund til Oprettelsen af et Professorat heri ved Universitetet. Den analytiske Kemi er vel nærmest en uundværlig Hjælpedisciplin, som enhver Kemiker, hvilket Speciale han forøvrigt dyrker, maa søge saa vidt muligt at beherske, om end der vel næppe kan være Tale om at gennemgaa og prøve alle de nye Metoder, der her foreslaas, og af hvilke den største Del tilsigter større Hurtighed i Udførelsen af tekniske Analyser. Hvad endelig angaar »Elektrokemi« bør der formentlig skelnes mellem den theoretiske Elektrokemi, der henhører under den fysiske Kemi og doceres der, og den praktiske Laboratorieundervisning, der atter omfatter dels de eksakte Maalinger af Opløsningers Ledningsevne og elektromotoriske Kræfter, som gennemgaaes ved de fysiske Øvelser, dels Elektrolysens Anvendelser til Præparation og kvantitativ Analyse, der vel nærmest henhører under den præparative (syntetiske) og den analytiske Kemi. Undervisningen i Elektrokemi er saaledes fordelt paa flere Hænder og vil vedblive at være det ogsaa efter Oprettelse af et nyt Professorat.

Fakultetet er saaledes fuldt enigt om, at Oprettelsen af et nyt Professorat i Kemi er paatrængende nødvendigt; men medens et Flertal paa 9 Medlemmer mener, at det nye Professorat bør oprettes ved Universitetet, har et Mindretal paa 2 Medlemmer den Mening, at det nye Professorat bør knyttes til Polyteknisk Lærestalt«.

Efter at denne Erklæring var blevet sendt til Udvalget og af dette tilstillet den *polytekniske Lærestalts Direktør*, udtalte denne sig i Skrivelse af 15. Marts 1907 saaledes:

»Paa den polytekniske Lærestalts Vegne skal jeg tillade mig at gentage, hvad jeg ved den mundtlige Forhandling den 11. ds. tillod mig at udtale, at der blandt den polytekniske Lærestalts Lærere var adskillig Stemning for, og ogsaa var bleven fremført gode Grunde for, at denne Højskole fik sine egne Lærere i de rene Videnskaber, Lærere, der bedre forstod at afpasse Undervisningen efter de tekniske Videnskabers Krav, og at det overensstemmende hermed maatte ønskes, at saavel den nye Lærerspost i Kemi, som den, der i Øjeblikket beklædes af Universitetets Professor i Kemi,

blev besat af Lærere, der ikke tilhørte Universitetet. Undertegnede Direktør kan vel erkende, at der kan være noget berettiget i denne Opfattelse, men han finder sig dels bunden derved, at Kultusministeriet ved hans Ansættelse udtalte et bestemt Ønske om, at det Samarbejde, der fandt Sted mellem Universitetet og den polytekniske Lærestanstalt saavidt muligt maatte opretholdes, og dels kan han ikke erkende, at Udviklingen har givet og vil give den ovenanførte Udtalelse Ret. Universitetets Lærere har vist en Imødekommehed og Lydhørhed ligeoverfor de tekniske Videnskabers Krav, som i høj Grad maa paaskønnes, og den Forbindelse, den polytekniske Lærestanstalt igennem disse Lærere har staaet i til Universitetet og dets Studerende, har været af stor Betydning og Værdi — forhaabentlig for begge. Utvivlsomt har den polytekniske Lærestanstalt Grund til at være Universitetet taknemmelig for den redbonne Støtte, der har været det tildelt i de første 50 Aar, af dens Tilværelse. At den nu har vokset sig saa stærk, at den vel kan staa paa egne Ben, berettiger den ikke til at afkaste en forøvrigt for begge Højskoler gavnlige Forbindelse.

Men det maa desuden stærkt fremhæves, at de rene og de tekniske Videnskaber gaar saaledes over i hinanden, arbejder saaledes sammen, at de efter mit Skøn, ikke mere kan undvære hinanden. De rene Videnskaber har de rent videnskabelige Undersøgelser og Resultater til Maal, men for de tekniske Videnskaber bliver disse kun Midlet, det tekniske Resultat derimod Maalet. Deraf kommer det da ogsaa, at den videnskabelige Tekniker, hvor Videnskaben ikke har naaet sit Maal, selv maa søge dette for at bruge det som Middel for sit eget Maals Opnaaelse. Et smukt lille Eksempel herpaa frembyder Vald. Poulsens traadløse Telegraf. Midlet til Fjerntelegrafering uden Traad havde Fysiken ikke givet ham, og han fandt da selv dette Middel i de kontinuerlige elektriske Bølger, som Videnskaberens Selskab prisbelønnede ham for, han fandt selv Midlet til at naa sit Maal — Radiotelegrafering. Og dette gentager sig paa en Mængde andre Omraader indenfor Elektrotekniken. For Kemiens Vedkommende er dette ikke mindre anerkendt. Hvor langt var de sjældne Jordarters Kemi kommet, hvis *Auer* og andre ikke havde gennembearbejdet disse Stoffers Kemi og Fysik for at blive Herre over Midlet til deres Maals Opnaaelse? Farvekemien, Fotokemien og den store Medikamentfremstilling — hvad har den ikke ydet af den rene Kemi for at kunne naa sit Maal?

Kemien og Fysiken, jeg havde nær sagt Matematikken, kender ingen Grænser mellem Videnskab og Teknik, og der er ingen som helst Grund til at tro, at Fremtiden vil forandre dette Forhold.

Men er det da saaledes, at der maa lægges en alvorlig rent videnskabelig Grundvold for den vordende videnskabelige Tekniker, saa synes det mig naturligt, at den polytekniske Lærestanstalt for sit Vedkommende maa kunne varetage sine Interesser i fuld Harmoni med Universitetets. Anerkender Universitetet det rigtige i den ovenanførte Argumentation, som er ganske i Harmoni med Flertallets Opfattelse, og mener det, at ogsaa dets Interesser varetages gennem Samarbejdet, da synes det mig, at Flertallets Indstilling maa være den rette — den, den polytekniske Lærestanstalt for sit Vedkommende kan tiltræde. Og den gør samtidig den økonomiske Betragtning gældende, at et Samarbejde vil spare mange Penge for Landet og gøre det muligt at udstyre det mindre Antal Laboratorier, uden at Staten bliver overbebyrdet og træt af de mange og flersidede Krav.

Hvad Mindretallets Udtalelser angaar, kan jeg ikke frigøre mig for den Opfattelse, at der derigennem rejses en Strid mere om Personer end om Sagen. Professor Jørgensen er aabenbart af den Opfattelse, at der blandt de forhaandenværende Kræfter findes den rette Mand til at overtage et eventuelt nyt Universitetsprofessorat. Professor Emil Petersen synes at tvivle noget derom. Jeg tør ikke driste mig til at udtale nogen personlig Dom, men maa stærkt fremhæve, at Dommen over de forhaandenværende Kræfters hidtidige videnskabelige Produktion efter min Mening ikke kan og bør afgøre et Spørgsmaal som det foreliggende. Der er ganske udmærkede Lærere blandt de forhaandenværende Kræfter, dette maa for mig være Hovedsagen. Naar man skal kæmpe for Livets Ophold, bliver Tiden til videnskabelig Produktion let knap, men det beviser intet med Hensyn til Fremtiden, og den, der kan samle et stort og højst interesseret Auditorium, gør ogsaa en betydningsfuld videnskabelig Gerning.

Skulde Mindretallets Indstilling blive fulgt, saaledes at der maa ansættes en ny Professor i Kemi ved den polytekniske Læreanstalt, da maa denne hævde, at ogsaa det Professorat ved Læreanstalten, som Universitetet nu er Indehaver af, bør tilfalde os, thi vi kan ikke tillade, at vor Kemiundervisning bliver givet af Professorer, der, som Forholdene nu er, sættes i forskellig Klasse.

Et vigtigt Moment til Bedømmelse af Mindretallets Stilling er den, at Professor E. Petersen har følt sig saa bebyrdet af vore Eksaminer, at han af Helbredshensyn helt har maattet frasige sig dem nu paa andet Aar. Jeg ser ikke rettere, end at en for ham tilfredsstillende Ordning paa dette Punkt maatte kunne træffes ogsaa ved Gennemførelsen af Flertallets Indstilling«.

Af det nedsatte Udvalgs Medlemmer sluttede 4, nemlig Professorerne Gertz, Bentzon, Zeuthen og Jørgensen, sig til Fakultetets Flertals Erklæring og 2, nemlig Professorerne Bohr og Petersen, til Fakultetets Mindretals Erklæring. Samtidig med at Udvalgets Stilling til Sagen blev meddelt Konsistorium, modtog dette under 18. Marts 1907 fra Fakultetet en Indstilling, enslydende med Flertallets ovenfor gengivne Erklæring og *Konsistorium* anbefalede derefter i Skrivelse af 27. Juni 1907 til Ministeriet, at der oprettedes et nyt, tredie, Professorat i Kemi ved Universitetet. Forslag herom blev optaget paa Finanslovsforslaget for 1908—09, jfr. Rigsdagstid. 1907—08, Till. A. Sp. 1149—52.

I en Skrivelse af 1. Novbr. 1907 til Ministeriet udtalte den *polytekniske Læreanstalt* imidlertid, at den fandt Anledning til at træde tilbage fra sin Foranledning til Oprettelsen af et tredie Professorat ved Universitetet og maatte andrage om, at den Professor i Kemi, som Læreanstalten havde nødvendig Brug for, maatte blive optaget paa dennes Budget. Dette forandrede Standpunkt blev af Læreanstalten begrundet ved, at den paa Finanslovsforslaget optagne Ordning havde fremkaldt megen Utilfredshed efter, at Professor Emil Petersen var død og Professor Biilmann indtraadt i hans Plads. Desuden var det meddelt Læreanstalten, at det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet havde taget under Overvejelse, om der paa Universitetslaboratoriet kunde skaffes Plads til en Universitetsundervisning for en tredie Professor, hvorved altsaa Forudsætningen for den hele Ordning, at vedkommende Professor skulde undervise ved Læreanstaltens Labora-

torium, fuldstændig tilsidesattes. Om denne forandrede Stilling gav Læreanstalten Meddelelse til Universitetet den 2. Novbr. 1907 og under 13. s. M. blev Sagen af Ministeriet sendt Konsistorium til Erklæring. *Fakultetet* udtalte derefter under 17. Decbr. 1907, at det med Hensyn til sin Stilling til Forslaget ganske kunde henholde sig til sin Indstilling af 23. Jan. 1907, og *Konsistorium* anmodede den 10. Jan. 1908 indtrængende Ministeriet om at søge gennemført Oprettelsen af det paa Finanslovforslaget for 1908—09 opførte Universitetsprofessorat i Kemi, idet det udtalte, at ligesom *Fakultetet* ikke paa noget Tidspunkt havde fraveget sit tidligere Standpunkt i denne Sag — hvad den polytekniske Læreanstalts Direktør syntes at mene — ligesaa lidt havde *Konsistorium* forandret den i Skrivelse af 27. Juni 1907 fremsatte Opfattelse.

Professoratet bevilgedes paa Finansloven for 1908—09 i Overensstemmelse med Forslaget. Om dets Besættelse vil Meddelelse blive givet i et senere Hefte.

14. Forslag om Oprettelse af et nyt Professorat i Fysik ved Universitetet og dets Besættelse med Professor ved den polytekniske Læreanstalt K. Prytz.

Efter at det *mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet* allerede i Maj 1906 havde rejst Spørgsmaalet om at søge Professor i Fysik ved den polytekniske Læreanstalt K. Prytz ansat som ordentlig Professor i Fysik ved Universitetet, indsendte *Fakultetet* den 22. Jan. 1907 et saalydende Andragende til *Konsistorium*:

»Fysikens store Fremskridt, der baade som Led i Videnskabens samlede Fremskridt og ved deres rige og mangfoldige Anvendelser har faaet saa stor Betydning, er saa mangeartede, at det er umuligt for en enkelt Mand at følge saaledes med i alle Henseender, at han paa tilstrækkelig fyldig Maade kan repræsentere et Universitet som dets eneste Lærer i Faget. Derfor har de fleste Universiteter, deriblandt de øvrige nordiske, 2 (eller flere) Professorer i Fysik, mellem hvilke Faget deles noget forskelligt. Jevnlig vil dog den ene nærmest repræsentere den mere theoretiske eller matematiske Side, den anden den praktiske, eksperimentelle Side.

En saadan Dublering er heller ikke ganske forsømt hos os, idet Forbindelsen med Polyteknisk Læreanstalt, der siden 1876 har haft sin egen Docent — senere normeret Professor — i Fysik, og den gensidige Forpligtelse for Universitetets og Læreanstaltens Lærere til at holde Forelæsninger ved det andet Institut, har hjulpet til en mere alsidig Repræsentation af det nævnte Fag. Medens iøvrigt de to Lærere fra Tid til anden har fordelt de regelmæssige Kursus paa noget forskellig Maade, har det været Universitetets Professor, Christiansen, som har holdt de theoretiske og matematisk-fysiske Forelæsninger og Eksaminatorier for videregaaende Studerende, hvorimod det allerede 1886 paalagdes nuværende Professor Prytz ved Læreanstalten, da han ansattes som Docent ved denne, at overtage den praktiske Undervisning i Fysik (fysiske Øvelser) ved Anstalten; og han har derefter ogsaa gjort Universitetets Studerende delagtige i denne Undervisning i den Form og Udstrækning, hvori det hidtil har ladet sig gøre. Han er derfor ogsaa den nærmeste til at gennemføre den videregaaende Universitetsundervisning i praktisk Fysik, som vil blive mulig ved Indretningen af et

virkelig tidssvarende fysisk Laboratorium, og som kræves ved de nu gennemførte Ændringer i Skoleembedseksamen, og endnu mere maa kræves af dem, der driver et rent videnskabeligt Studium af Fysiken med en Magisterkonferens som Formaal.

Her møder imidlertid den Vanskelighed, at den Mand, paa hvis Virksomhed Universitetet saaledes maa ønske at lægge et stærkt forøget Beslag, slet ikke staar i Universitetets umiddelbare Tjeneste, men kun skylder det en vis Del af sin Virksomhed. Denne Del maa være nogenlunde klart begrænset baade af Hensyn til Lærestalten, under hvilken han ifølge Lønloven henhører, og af Hensyn til ham selv. I sidste Henseende maa særlig fremhæves, at han som Professor ved Lærestalten har noget mindre Løn, end han vilde have som Professor ved Universitetet. Universitetet kan da ikke vedblive at stille Krav til ham, som mere og mere overskrider det, der oprindeligt fastsattes, og kan ikke fuldtud lægge samme Byrde og samme Ansvar paa ham som dem, der paahviler dets egne Professorer. Fakultetet kan i hvert Fald ikke gøre dette paa egen Haand, selv om det ved Professor Prytz' Imødekommen kunde lykkes at bevæge ham til uden Paalæg fra Ministeriet at paatage sig de nye Byrder. Noget Beslag paa hans Imødekommen har Fakultetet dog maattet lægge under Forhandlingerne om Skoleembedseksamen og navnlig om den dertil hørende Laboratorieundervisning, for hvis Ordning særlig *hans* hidtidige Erfaringer maatte lægges til Grund; men det har derved været et Savn, at Forhandlingerne med Prof. Prytz maatte føres privat og ikke indenfor Fakultetet, hvis Medlem han ikke er og næppe kan blive, saa længe han staar udenfor Universitetet.

I Henhold til det saaledes udviklede skal man derfor andrage om, at der ved Siden af det nu normerede Professorat i Fysik oprettes endnu et normeret Professorat i samme Fag; og dels i Betragtning af, at denne Gerning vil blive en Fortsættelse og Udvidelse af den, som Professor Prytz hidtil med saa stor Dygtighed har udøvet, dels paa Grund af dennes store Anseelse som Videnskabsmand, maa Fakultetet andrage paa, at det bliver ham, som ansættes. Om Polyteknisk Lærestalt i saa Fald maa ønske sit normerede Professorat i Fysik besat paany, eller den kan lade det ubesat og nøjes med da omvendt at laane Professor Prytz' Virksomhed i det Omfang, hvori den nu bruger den, af Universitetet, derom maa Lærestalten selv faa Lejlighed til at udtale sig. I Fakultetets Øjne vil den sidste Ordning ikke volde større Vanskeligheder end de Laan, som Lærestalten for Tiden gør af andre Lærerkrafter indenfor Fakultetet. Disse Laan lader sig nemlig lettere regulere og skarpere begrænse end de omvendte af den Grund, at det er i aldeles bestemte Kursus i de til det polytekniske Studium hørende Grundvidenskaber, at Universitetets Lærerkrafter laanes af Lærestalten. Disse samme Kursus benyttes tilmed ogsaa af Universitetets egne Studerende.

Over dette Andragende udtalte *Kvæstor* sig saaledes i Skrivelse af 31. Marts 1907:

»Ved æret Skrivelse af 31. Jan. 1907 har Konsistorium begæret mine Ytringer over det hermed tilbagefølgende Andragende fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om, at der ved Siden af det nu normerede Professorat i Fysik oprettes endnu et normeret Professorat i samme Fag, saaledes at dette besættes med den for Tiden fast ansatte Professor i Fysik ved den polytekniske Lære-

anstalt K. Prytz. Om Lærestalten i saa Fald maa ønske sit Professorat i Fysik besat paany, eller den kan lade det ubesat og nøjes med da omvendt at laane Professor Prytz' Virksomhed i det Omfang, hvori den nu bruger den, af Universitetet, er et Spørgsmaal, hvorom Lærestalten af Fakultetet er forudsat selv at ville faa Lejlighed til at udtale sig.

Angaaende Fakultetets Grunde til at fremsætte foranførte Forslag, der fra dets Side kun er behandlet som et Universitets Anliggende, tillader jeg mig at henvise til den i Fakultetets Skrivelse givne udførlige Begrundelse af Forslaget. Allerede under de Forhandlinger, der gik forud for Universitetets nu gældende Lønningslov, har jeg for mit Vedkommende haft Lejlighed til at udtale mig i en Skrivelse til Ministeriet af 6. Juni 1886 — der er optaget i Univ. Aarb. 1888—89 S. 665—666 — om under Universitetet at samle de to nuværende Professorater i Fysik ved Universitetet og den polytekniske Lærestalt, og til denne Skrivelse kan jeg fremdeles henholde mig. Hvad enten Genbesættelse af Professoratet i Fysik ved Lærestalten maatte finde Sted eller ikke, vil Professor Prytz, som eventuel Universitetslærer, ifølge Universitetets Lønningslov af 12. April 1892 § 3 være forpligtet til at holde alle de Forelæsninger, Eksaminatorier og Øvelser i Lærestalten, som henhører under hans Fag. I hvert Fald i Lovens Udtryksmaade vil Professor Prytz' endog som Universitetslærer have større Forpligtelse overfor Lærestalten, end han som fast ansat Lærer ved denne har overfor Universitetet, idet ifølge Lønningsloven for Lærestalten af 8. Maj 1894 § 1 de fast ansatte Lærere ved denne ikkun ere forpligtede til at holde de til deres Fag hørende *Forelæsninger* paa Universitetet.

I Lønningsloven af 8. Maj 1894 for den polytekniske Lærestalt § 1 indeholdes den Bestemmelse, at to af de ved Lærestalten som Bestyrere af dens Laboratorier og Samlinger virkende Lærere erholder fri Bolig paa Lærestalten, hvormed dog maa sammenholdes, at der i Bemærkningerne til Lovforslaget, Rigsdagstid. 1893—94, Till. A. Sp. 2133, er udtalt: »Til to af Bestyrerne af Lærestaltens fysiske og kemiske Laboratorier og Samlinger er der paaregnet Friboliger i dens nye Bygning«. Ogsaa med denne Begrænsning vil der formentlig ved Ledighed i den nu af Universitetets Professor i Fysik beboede Fribolig paa Lærestalten kunne blive Spørgsmaal for Professor Prytz om at opnaa denne Bolig, allerede medens han er ansat ved Lærestalten. Saafremt Professor Prytz overføres til de normerede Professorer ved Universitetet, vil der endvidere indtræde Adgang for ham til Optionsbolig eller Huslejeportion ifølge Universitetets Lønningslov af 12. April 1892 § 5. I Lønning vil den nævnte Overførelse af Professor Prytz til de normerede Professorer ved Universitetet medføre en Stigen med 400 Kr., idet Professor Prytz's Medtagen af sin Anciennitet vil være givet ved den almindelige Lønningslov af 26. Marts 1870 § 4 og Universitetets Lønningslov af 12. April 1892 § 5.

I Forbindelse hermed skal jeg ikke undlade at henlede Opmærksomheden paa det Kratzensteinske Legat paa 465 Kr. aarlig, der ifølge Ministeriets Skrivelse af 16. Sept. 1856 tilfalder »Professoren i Fysik som et Emolument ved Siden af den Gage, han oppebærer som Universitetslærer«. I denne Henseende vil en Overførelse af Professor Prytz til Universitetet som en ved dette normeret Professor kunne give Anledning til Overvejelse ved Ledighed i Universitetets nuværende Professorat i Fysik.

I Formuleringen af det eventuelle Forslag paa Finansloven vil der være at skelne imellem, om den polytekniske Læreanstalt vil kunne slutte sig til dette Forslag uden Genbesættelse af det ved Læreanstalten ledigblivende Professorat i Fysik eller ikke. For det først nævnte Tilfælde skal jeg ærbødigt foreslaa indstillet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, at i Finanslovsforslaget for 1908—09 Universitetets Udgiftspost 1. a., efter Lov af 12. April 1892 § 5 til de normerede Professorer, forhøjes med 4,800 Kr., saaledes at der som Anmærkning inden Linien optages:

»De normerede Professorater forøges med det hertil overførte, af Professor Prytz beklædte Professorat i Fysik ved den polytekniske Læreanstalt«

og at i Forbindelse hermed den polytekniske Læreanstalts Udgiftspost 1. a., Lønninger i Følge Lov af 8. Maj 1894 § 1, nedsættes med 4,400 Kr. som Lønningen for det til Universitetets normerede Professorater overførte, af Professor Prytz beklædte Professorat i Fysik.

For det Tilfælde derimod, at Genbesættelsen af det ved Læreanstalten ledigblivende Professorat forbeholdes, vil det formentlig i Finanslovsforslaget for 1908—09 være tilstrækkeligt under Universitetets Budget at forhøje Udgiftspost 1. a., efter Lov af 12. April 1892 § 5 til de normerede Professorer, med 4,800 Kr., saaledes at der som Anmærkning inden Linien optages:

»De normerede Professorater forøges med endnu et Professorat i Fysik« og at der fremdeles i Anmærkningerne til denne Universitetets Udgiftspost gøres Rede for den tænkte Besættelse af det nyoprettede Professorat med Professor Prytz ved den polytekniske Læreanstalt, medens der overhovedet ikke behøves nogen Forandring i Læreanstaltens Budget, om end Professor Prytz' Fratræden vil kunne medføre Genbesættelse af hans Professorat ved denne med en Begyndelseslønning«.

Efter at Konsistorium under 27. Juni 1907 havde indsendt Sagen til Ministeriet med sin Anbefaling, forespurgte dette i Skrivelse af 16. Sept. s. A. Direktøren for *den polytekniske Læreanstalt*, hvorvidt Læreanstalten, saafremt det fornævnte Andragende blev imødekommet, i saa Fald maatte ønske sit normerede Professorat i Fysik besat paany eller vilde foretrække at lade det henstaa ubesat og nøjes med af Universitetet at laane Professor Prytz' Virksomhed i det Omfang, hvori Læreanstalten nu brugte den. Direktørens Udtalelse herom blev afgivet den 1. Novbr. 1907 og under 13. s. M. af Ministeriet sendt til Konsistoriums Erklæring. Direktøren udtalte sig saaledes:

»Saafremt jeg alene var henvist til Besvarelsen af det høje Ministeriums klart fremsatte Spørgsmaal, mener jeg at maatte besvare det derhen, at den polytekniske Læreanstalt *meget maa ønske at bevare sit Professorat* og ikke tør afgive dette til Universitetet, saaledes som den indbyrdes Stilling mellem disse tvende Højskoler er ordnet.

Men det turde maaske være mig tilladt at gaa lidt udenfor det bestemt formulerede Spørgsmaal og nærmere belyse Forholdet mellem de tvende Højskoler paa dette og lignende Omraader. Thi det er efter mit Skøn ganske nødvendigt, at der kommer en mere betryggende Ordning end den, der ligger i de nugældende Lønningsloves Bestemmelser om, at Universitetslærerne er forpligtede til at holde alle Forelæsninger, Eksaminatorier og Øvelser i den polytekniske Læreanstalt, som henhører under deres Fag, medens den polytekniske Læreanstalts fast ansatte Lærere er forpligtede til at holde de til deres Fag hørende Forelæsninger paa Universitetet.

Der ligger i disse Bestemmelser et klart udtalt Ønske om et Samarbejde mellem de tvende Højskoler, en Udtalelse om, at Regeringen ikke ønsker en Dublering af Lærerkrafter, Laboratorier, Samlinger m. m., og det er da ogsaa med loyalt Hensyn til denne Bestemmelse, at jeg hidtil har arbejdet.

Men disse Bestemmelser er ikke tilstrækkelige og tilstrækkeligt bebyggende for den polytekniske Lærestalt, saaledes som den nu efterhaanden har udviklet sig.

Universitetet har 1 Professor i Fysik, der læser for alle Magistre og Polyteknikere, og 1 Docent, der læser for Medicinerne og holder medicofysiske Øvelser paa den polytekniske Lærestalt under Universitetets Budget. Den polytekniske Lærestalt har 1 Professor i Fysik, der læser for alle Magistre og Polyteknikere og holder Laboratorieøvelser med de samme Studerende under den polytekniske Lærestalts Budget. Endelig har Universitetets Docent Øvelser med Skoleembedseksamensholdet, altsaa Universitetsstuderende, paa den polytekniske Lærestalt og under dennes Budget, ligesom hele den fysiske Samling og Laboratorium er henlagt til den polytekniske Lærestalts Budget.

Det vil ses, at dette er en højst kompliceret Ordning, som ikke vil blive bedre ved, at Professor Prytz overgaar til Universitetet. Denne Overgang er fremkaldt ved, at Universitetet har følt sig brøstholden ved, at dets Studerende udfører Laboratorieøvelser under en Professor ved den polytekniske Lærestalt, og den motiveres i Fakultetets Skrivelse af 22. Jan. d. A. derved, at Professor Prytz er den nærmeste til at gennemføre den udvidede Laboratorieundervisning i Fysik for Universitetsstuderende (NB. i den polytekniske Lærestalts fysiske Laboratorium og under dets Budget), og at Universitetet ikke kan stille samme Krav til Professor Prytz som til dets egne Professorer (Doktor-disputatser m. m.), ligesom han ikke kan optages i Fakultetets Forhandlinger. Dette finder sit almindelige Udtryk i Fakultetets Ord: »Her møder imidlertid den Vanskelighed, at den Mand, paa hvis Virksomhed Universitetet saaledes maa ønske at lægge et stærkt forøget Beslag, slet ikke staar i Universitetets umiddelbare Tjeneste, men kun skylder det en vis Del af sin Virksomhed«.

Jeg ser ikke rettere end, at den samme Fare, som Universitetet saaledes henviser til, maa siges at findes og ved Professor Prytz' Overgang til Universitetet yderligere at øges for den polytekniske Lærestalts Vedkommende. Den Virksomhed, som gennem Universitets-Lærerne udøves ved den polytekniske Lærestalt, er ikkun en Del af deres Virksomhed, og jo flere Universitetsprofessorer, der altsaa afløser særlige Professorer ved den polytekniske Lærestalt, desto vanskeligere bliver Forholdene for denne med dens store — langt større end Universitetets — Studenterantal i de paagældende Fag.

Heldigst for begge Højskoler var det utvivlsomt, om vi hver havde vore egne Professorer, Samlinger, Laboratorier etc., men det maa erkendes, at Naturvidenskaberne udvikler sig saa stærkt, at det for Landet vil blive en meget kostbar Sag at gennemføre et saadant Program. Jeg er derfor af den Mening, at den bedste videnskabelige Repræsentation naas ved et saadant Samarbejde mellem de to Højskoler, som Lønningslovene anviser, og at denne Ordning ogsaa maa kunne tilfredsstillende begge Parter, hvad Undervisning ved Foredrag og Laboratorieøvelser angaar.

Ligeoverfor Fakultetets Bemærkning om, at det ikke har været muligt at forhandle direkte med en ved den polytekniske Læreanstalt ansat Professor, der udførte et betydeligt Universitetsarbejde i Overensstemmelse med sine Ansættelsesbetingelser, finder jeg Anledning til at bemærke, at Universitetsprofessorer, der medvirker ved den polytekniske Læreanstalt, altid har haft Sæde og Stemme i vort Lærerraad og altid har deltaget i alle dets Forhandlinger, og at der kunde være god Grund til at give vore Professorer, der underviser Universitetsstuderende, samme Stilling i Fakultetet.

Jeg maa varmt anbefale, at der i eventuelle Lønningslove for Universitetet og den polytekniske Læreanstalt optages klare, enslydende og *gensidige* Bestemmelser om Pligterne og eventuelt Rettighederne for de to Højskoleprofessorer, og da der nu formentlig er Udsigt til, at de samme Lønsatser gennemføres for Professorerne ved begge Institutioner, skønner jeg ikke, at der paa dette Punkt kan opstaa Vanskeligheder, naar den paagældende Bestemmelse i Lønningslovene formuleres saaledes:

»Alle de ved $\left\{ \begin{array}{l} \text{Universitetet} \\ \text{den polytekniske Læreanstalt} \end{array} \right\}$ fast ansatte Lærere har de samme Pligter overfor $\left\{ \begin{array}{l} \text{den polytekniske Læreanstalt} \\ \text{Universitetet} \end{array} \right\}$, som om de var ansatte ved denne Højskole«.

Til yderligere Belysning af den for Universitetet og den polytekniske Læreanstalt fælles Undervisning i Fysik skal jeg bemærke, at Antallet af Studerende i sidste Undervisningsaar stillede sig saaledes:

Efteraarshalvaaret 1906:

Forelæsninger:

Universitetsstuderende	10
polytekniske Studerende	287

Øvelser:

Universitetsstuderende	18
polytekniske Studerende	87

Føraarshalvaaret 1907.

Forelæsninger:

Universitetsstuderende	6
polytekniske Studerende	230

Øvelser:

Universitetsstuderende	18
polytekniske Studerende	88

Det er givet at Studd. mag. maa have Lejlighed til en fyldigere og mere selvstændig Laboratorieundervisning end de polytekniske Studerende, men deres Antal er meget ringe, og det er jo ogsaa at vente, at en Student, der har valgt Fysik til sit Hovedstudium, maa have mere Selvstændighed end en almindelig Student, saa at Professorens Arbejde kun lidet forhøjes ved ham.

I Henhold til ovenstaaende og under Hensyn til, at der nu er rimelig Udsigt til en Lønningsforbedring, finder jeg Anledning til at udtale, at der ikke er nogen særlig Anledning til at overføre Professor Prytz til Universitetet, saa meget mindre som Professor Prytz overfor mig har udtalt, at han ikke særlig ønskede denne Forandring.

Idet jeg iøvrigt henviser til ovenstaaende Udtalelser, skal jeg besvare Ministeriets særlige Spørgsmaal derhen, at Professoratet i Fysik ved den polytekniske Lærestalt ønskes opretholdt.

Fakultetet udtalte under 16. Decbr. 1907 at det i sin Tid var gaaet ud fra, at Professor Prytz' Virksomhed for en stor Del er knyttet til Universitetet, og at den vil blive det endnu mere i Fremtiden paa Grund af den store Udvidelse af det fysiske Laboratorium, som allerede den Gang var paatænkt, og som nu var under Udførelse. Idet Prof. Prytz havde saa meget med Universitetets Studerende at gøre, var det blandt andet uretfærdigt, at han ikke fik Del i de Fordele, som følger med at være Universitetsprofessor.

Fakultetet maatte meget beklage, at der havde rejst sig Vanskeligheder ved Gennemførelsen af denne Plan, idet Direktør Hagemann ikke mere mente at kunne støtte den. Paa den anden Side maatte det dog indrømmes, at det Motiv, som der var peget paa i det foregaaende, vilde bortfalde, saa snart Lærerne ved de to Institutioner stilledes ens med Hensyn til Lønningsvilkaar, ligesom det i Direktørens Skrivelse var fremhævet, at Professor Prytz ikke nærede noget stærkt Ønske om at blive Universitetsprofessor.

Konsistorium tilbagesendte derefter den 11. Jan. 1908 Sagen til Ministeriet, idet det sluttede sig til den af Fakultetet udtalte Beklagelse af, at Direktøren havde ment at maatte fravige sit tidligere Standpunkt med Hensyn til Professor Prytz' Overgang til Universitetet.

Naar Direktøren udtalte, at »Universitetet havde følt sig brøstholdent ved, at dets Studerende udførte Laboratorieøvelser under en Professor ved den polytekniske Lærestalt«, da maatte *Konsistorium* hævde, at dette var ganske urigtigt, og at Direktøren havde savnet al Føje til at fremsætte en saadan Sigtelse. At Universitetet havde anbefalet den — tidligere ogsaa af den polytekniske Lærestalts Direktør ønskede Ordning — var sket af de af Fakultetet fremsatte Grunde og ikke af andre.

Direktøren gjorde i sin fornævnte Skrivelse af 1. Novbr. 1907 opmærksom paa det ønskelige i, at der for de Læreres Vedkommende, der underviser saavel ved Universitetet som ved den polytekniske Lærestalt, gives bestemte Regler for Fordelingen af deres Arbejde ved de to Instituter, og stillede med dette Formaal for Øje Ændringsforslag til Lønningslovene for Universitetet og den polytekniske Lærestalt. *Konsistorium* skulde i den Anledning fremhæve, at der, saavidt vides, i den lange Aarrække, i hvilken Universitetet og den polytekniske Lærestalt havde haft fælles Lærere, aldrig var opstaaet Vanskeligheder ved Arbejdsfordelingen, samt at fremtidige Vanskeligheder ikke vilde kunne forhindres ved i Lønningsloven at optage en ny Bestemmelse af en saa almindelig Karakter som den af Direktøren foreslaaede. Fordelingen af Arbejdet maatte ifølge Sagens Natur, ligesom hidtil, i hvert enkelt Tilfælde ordnes ved Forhandling mellem de to Institutioners Lærere eller højere Myndigheder, og skulde mod de tidligere Erfaringer Enighed ikke kunne opnaas, burde Sagen henvises til Ministeriets Afgørelse. En saadan Ordning vilde formentlig kunne fastslaaes uden Lovforandring ad rent administrativ Vej.

15. Forslag om Oprettelse af et Professorat i regnende og praktisk Matematik.*)

Under 26. Juli 1907 fremsendte *Konsistorium* med sin varmeste anbefaling et fra det *mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet* modtaget Andragende af H. s. M. til Ministeriet om, at dette paa Finansloven for 1908—09 vilde søge Bevilling til Oprettelsen af et Professorat i regnende og praktisk Matematik. Andragendet var saalydende:

»I Anledning af Professor Thieles Afskedsbegæring udtalte Fakultetet under 10. Novbr. 1906, at det Professorat i regnende Matematik, hvis Ønskelighed Fakultetet allerede havde betonet i Skrivelse af 2. Jan. 1903 (jfr. Skrivelse af 18. Jan. 1906**), blev en paatrængende Nødvendighed ved hans Afgang fra Universitetet.

Professor Thiele besad nemlig særlige Forudsætninger for ogsaa at undervise i det nævnte Fag, men det kan ikke ventes, at den, der maatte blive Professor Thieles Efterfølger, paa forsvarlig Maade vil kunne varetage baade Virksomheden som Professor i Astronomi og som Lærer i regnende Matematik.

I Henhold til et Tilbud fra Professor Thiele om midlertidigt at docere og eksaminere i regnende Matematik, kunde Ansættelsen af en ny Professor i dette Fag vel udsættes en ganske kort Tid; men denne midlertidige Ordning, som beror paa Professor Thieles Velvillie og Helbred, bør næppe udstrækkes ud over de fjorten Maaneder, den ved Begyndelsen af næste Finansaar vil have naaet.

Fakultetet maa derfor andrage det høje Ministerium om paa Finansloven for 1908—1909 at søge Bevilling til Oprettelsen af et Professorat i regnende og praktisk Matematik.

Foruden at henvise til ovennævnte Skrivelse skal Fakultetet her resumere de Motiver, der viser Nødvendigheden af det ønskede Professorat.

1. Den regnende og praktiske Matematik udgør en Del af de ved kgl. Anordn. 23. Novbr. 1906 og Minist.'s Bekendtgørelse 15. Jan. 1907 fastsatte Fordringer ved Skoleembedseksamen i Matematik og Fysik, og den vil være uundværlig for dem, der underkaster sig en Magisterkonferens baade i de nævnte Fag og særlig i Astronomi.

2. Et Professorat i regnende og praktisk Matematik er en nødvendig Forudsætning for det i Ministeriet hvilende Forslag fra det rets- og statsvidenskabelige samt det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet om Oprettelse af et matematisk-økonomisk Studium med tilhørende Eksamen, hvorved der kunde tilføres det praktiske Liv, særlig Forsikringsvæsenet, vel uddannede Kræfter.

3. Ogsaa andre Studerende end de, der forbereder sig til de under 1 og 2 nævnte Eksaminer — ja endog Studerende udenfor de nævnte Fakulteter, nemlig alle de, der giver sig af med Undersøgelser gennem statistisk Behandling af et foreliggende Materiale — har Brug for nogen Kundskab til den regnende Matematiks Principer. Og derved maa det udtrykkelig betones, at paa vigtige Omraader af Naturforskningen og Medicinen vinder Brugen af statistiske Metoder stedse større Udbredelse; og et videnskabeligt

*) jfr. foran S. 117—19.

**) Univ. Aarb. 1903—04 S. 879 og 1905—06 S. 413—15.

Grundlag for slige Metoder er ganske nødvendigt for de paagældende Studiers Fremme ogsaa her i Landet.

Fakultetet maa derfor indtrængende bede det høje Ministerium om at imødekomme den foreliggende Trang til et Professorat i regnende og praktisk Mathematik.

Bevillingen blev ikke optaget paa Finanslovforslaget for 1908—09.

16. Honorar til Mag. sc. C. C. Raunkiær for at holde Forelæsninger og Øvelser i Botanik.

Under 15. April 1908 indsendte det *mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet* med sin anbefaling et saalydende Andragende fra Professor, Dr. Eug. Warming til Konsistorium:

»I de senere Aar har jeg, foruden at lede de elementære Øvelser i Planteanatomi (6 Timer ugenlig og med Assistance af Dr. Schmidt) og (daglig) efter Evne hjælpe de videregaaende naturhistoriske Studerende paa det planteanatomiske Laboratorium, holdt Forelæsninger og Øvelser for de naturhistoriske Studerende 2 Gange om Ugen og i Reglen i Dobbelttimer. Da jeg har udgivet Lærebøger for Studerende i de Grene af Botaniken, som jeg underviser i, mente jeg at gøre bedst i at behandle udvalgte Emner mere indgaaende i disse Forelæsninger (i de sidste Aar f. Eks.: Blomsterbiologi, Skudbygning og Livsformer, Parasiterne, Epifyter, Lianer, Klitvegetation, økologisk Tilpassethed), men har dog forøvrigt gennemgaaet Blomsterplanternes Systematik omtrent fra Ende til anden. Disse Forelæsninger har krævet et ret betydeligt Arbejde, og ofte har jeg følt mig som en ung Professor, der skulde udarbejde nye Kurser.

For ca. 3 Maaneder siden henvendte 23 naturhistoriske Studerende sig imidlertid til Fakultetet med Andragende om forskellige Ændringer ved Undervisningen til Skoleembedseksamen, som de ønsker af Hensyn til den ændrede Undervisning i Gymnasiet. I dette Andragende er der ogsaa et Punkt, som berører min Undervisning, idet de talrige Studerende, for hvilke Botanik er Bifag, føler Trang til en regelmæssig tilbagevendende (f. Eks. toaarig) Cyclus af mere elementære Forelæsninger over netop de Grene af Botaniken, som jeg gennemgaaer, og som de særlig vil komme til at undervise i i Skolen. Men de vil tillige beholde de speciellere Forelæsninger, som jeg nævnte ovenfor.

Jeg vil gøre, hvad jeg kan for at komme de Studerende i Møde, har egentlig allerede i dette Semester ændret min Undervisning noget efter deres Ønsker, og hvis jeg havde været ung, vilde det forøgede Arbejde ikke have skræmmet mig. Men jeg har nu været Universitetslærer i 35 Aar og bliver i Aar 67 Aar. Arbejdet gaar ikke saa let som i yngre Dage. Dertil kommer, at de Studerendes Antal nu er større, end det vistnok nogen Sinde har været (jeg har paa min Liste for dette Semester 28 Navne). Da jeg nu neppe kan vente at være arbejdsdygtig i saa grumme mange Aar, og paa den anden Side har forskellige, større, videnskabelige Arbejder, som jeg gerne vilde bringe til Afslutning, inden Livet er til Ende, vil jeg tillade mig at ansøge det høje Ministerium om, at det maa blive overdraget en yngre Botaniker at dele Arbejdet med mig efter nærmere indbyrdes Overenskomst, og at

der hertil maa blive bevilget et Honorar. Jeg tænker herved særligt paa Mag. sc. C. Raunkiær, der nu er en Mand paa 48 Aar, en usædvanlig dygtig og energisk Botaniker, hvis Studieretning indenfor Botaniken er ganske den samme som min; der er absolut ikke nogen dygtigere og mere passende at vende sig til.

Det er mig bekendt, at en Sum paa 1,300 Kr., over hvilken Ministeriet har fuld Raadighed paa Konto 7. a., og som for Tiden oppebæres af Professor chemiæ Jul. Petersen, snart vil blive ledig. Dette vilde være et nogenlunde passende, men ingenlunde for højt Honorar for Mag. Raunkiær, da han vil blive nødt til at opgive noget af den Undervisning, som han for Tiden har ved Statens Lærerhøjskole. Jeg tillader mig derfor at andrage om, at denne Sum maa blive anvendt i det nævnte Øjemed, saa snart den bliver ledig. Hvis dette mod Forventning skulde vare længere, vilde jeg sætte særdeles Pris paa, at der paa anden Maade kunde stilles et Honorar til Raadighed for Mag. Raunkiær fra 1. September i indeværende Aar.

Jeg vil tilføje, at der i denne Ordning ikke ligger skjult noget Ønske eller Haab fra min Side om at indsmugle en ny, blivende Docentur ved Universitetet. Det er kun de personlige Forhold, der gør en midlertidig Ordning ønskelig for mig.«

Konsistorium fremsendte den 2. Maj 1908 Andragendet til Ministeriet med sin Anbefaling, idet det tilføjede, at det var betænkt paa senere at indsende et Andragende om et forøget Honorar til Mag. Raunkiær, da det, saavel af Hensyn til Arbejdets Omfang som til Mag. Raunkiærs særlige Betydning som en fremragende Videnskabsmand og Lærer, maatte anses for meget ønskeligt, at han kunde faa et Honorar paa ialt 2,000 Kr.

Efter at Docent, Dr. Julius Chr. Petersen, hvem der var tillagt et aarligt Honorar af 1,300 Kr. af det paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 1. bevilgede Beløb*), var blevet udnævnt til Professor i Kemi**) og saaledes ikke mere kunde oppebære det omhandlede Honorar, blev der ved kgl. Resol. af 16. Maj 1908 tilstaaet Mag. sc. C. C. Raunkiær 1,300 Kr. aarlig fra 1. April s. A. at regne af det paa den nævnte Udgiftspost disponible Beløb for at holde Forelæsninger og Øvelser i Botanik. Ministeriet anmodede dernæst Mag. Raunkiær om at henvende sig til Professor Warming, for at Genstanden for og Omfanget af hans Forelæsninger og Øvelser kunde blive fastsat ved nærmere Overenskomst med Professoren.

17. Honorar til Mag. sc. R. H. Stamm som midlertidig Docent i Histologi og Embryologi samt for at lede Universitetets Laboratorium for disse Fag og til Dr. phil. A. Krogh som midlertidig Docent i Dyrefysiologi.

Under 8. Novbr. 1906 indsendte det *mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet* med sin Anbefaling til Konsistorium en fra Professor zoologiæ, Dr. H. F. E. Jungersen modtaget Indstilling, der gik ud paa: 1) At Assistent ved Universitetets histologiske og embryologiske Laboratorium, Mag. sc. R. H. Stamm ansattes som midlertidig Docent i Histologi og Embryologi,

*) Univ. Aarb. 1901—02 S. 37.

**) jfr. foran S. 123.

og tillige, saalænge denne Ansættelse varede, overtog Ledelsen af det nævnte Laboratorium; 2) at der under Fakultetet oprettedes en Lærerpost i Dyrefysiologi, til hvilken Stilling Dr. phil. Aug. Krogh maatte siges at være selvskreven; samt 3) at der oprettedes et dyrefysiologisk Laboratorium, og at dette — tillige med det alt eksisterende histologisk-embryologiske Laboratorium — installeredes i de Lokaler, der da benyttedes af Universitetets bakteriologiske Laboratorium, men som vilde blive disponible, naar dette Laboratorium henflyttedes til en af Bygningerne ved det nye Rigshospital.

Konsistorium nedsatte et Udvalg bestaaende af Rektor, Referendarius consistorii og Professorerne Dr. Chr. Bohr, Dr. C. J. Salomonsen, Dr. E. Warming, Dr. H. Jungersen og W. Johannsen til at forhandle om og afgive Betænkning over Sagen. Efter at Udvalget havde afgivet Betænkning, blev denne sendt til Fakultetet, der derefter under 1. Marts 1907 indsendte den nedenstaaende Indstilling, der den 11. s. M. med Konsistoriums anbefaling blev sendt til Ministeriet. Af Fakultetets Indstilling, der var overensstemmende med saavel Professor Jungersens som Udvalgets ovennævnte Forslag, udelades her Spørgsmaalet om Oprettelsen af et dyrefysiologisk Laboratorium og dettes og det histologisk-embryologiske Laboratoriums Installering i det bakteriologiske Laboratoriums Lokaler samt Spørgsmaalet om Indretning af den daværende Embedsbolig ved sidstnævnte Laboratorium til Tjenesteboliger for de to Bestyrere af dyrefysiologisk og histologisk-embryologisk Laboratorium. Om disse Spørgsmaal vil Meddelelse blive givet i et senere Hefte af Aarbogen. Den Ansættelsen af de to nye Docenter vedrørende Del af Fakultetets Indstilling var saalydende:

»Som det vil være det høje Ministerium bekendt, blev det ved Docent, Dr. R. Berghs Afgang fra Universitetet fra 1. November 1903 overdraget til Professor Jungersen at føre Tilsyn med Universitetets Laboratorium for Histologi og Embryologi og eventuelt at lede de videnskabelige Arbejder her, medens de mere elementære Kursus og de almindelige praktiske Arbejder overdroges til Assistenten ved Laboratoriet (Skrivelse til Konsistorium fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 5. Oktbr. 1903*). Denne Ordning var fra Fakultetets Side forudsat som midlertidig; i Fakultetets Skrivelse desangaaende (af 6. Sept. 1903, indsendt af Konsistorium med dettes anbefaling, 29. s. M.) var dette fremhævet og en Frist af f. Eks. 2 Aar bragt i Forslag, idet man antog, at hvis Dr. Bergh ikke selv i Løbet af denne Tid maatte ønske at vende tilbage til sin tidligere Stilling, det da vilde være rettest at søge den af ham udførte Undervisningsvirksomhed og den hele dermed sammenknyttede Ledelse af Laboratoriet overdraget til en yngre Videnskabsmand, som var kvalificeret dertil.

Dr. Berghs Virksomhed omfattede baade særlige Forelæsninger over Histologi og Embryologi og praktiske Undervisningskursus i Laboratoriet for disse Fag og tillige Ledelsen af videnskabelige Undersøgelser i samme Laboratorium.

Under den hidtil værende midlertidige Ordning har særlige Forelæsninger over disse Discipliner ikke været holdte; Hovedvægten har maattet

*) Univ. Aarb. 1903—04 S. 874.

lægges paa de mere elementære praktiske Kursus. Disse har været obligatoriske for alle de Studerende, der forbereder sig til Magisterkonferens eller Skoleembedseksamen med Zoologi som Hovedfag; som Regel har dog tillige de naturhistoriske Studerende, hvis Hovedfag var Botanik, deltaget deri, navnlig i de histologiske Kursus; ved Siden af naturhistoriske Studerende har endvidere hvert Aar flere medicinske Studerende deltaget, saa mange som Laboratoriets Pladsforhold og Antal af Mikroskoper tillod. Desuden har der gennem særligt Kursus været givet Vejledning i den speciellere mikroskopiske Teknik (Farvnings- og Indsmeltningsmethoder, Mikrotomering o. s. v.) til de videregaaende Studerende, som har ønsket en saadan (Naturhistorikere og Medicinere, til Dels Kandidater, som havde afsluttet deres Eksamensstudier). Denne hele nævnte Undervisning har været baaret af Laboratoriets Assistent, Mag. sc. R. H. Stamm; tillige har han, som allerede fremhævet i Fakultetets Skrivelse til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 19. Marts 1904, samtidig haft Arbejdet med at fremstille alle de mikroskopiske Præparater, der dels skal bruges ved disse Kursus, dels indlemmes i Laboratoriets Samling, fremdeles Arbejdet med at tilse og ordne Laboratoriets øvrige Samlinger, Bøger, Inventar og Instrumenter; endelig har han ført Laboratoriets Regnskab. I de første to Semestre søgte Professor Jungersen selv, saavidt det var ham muligt, at tage nogen Del i Kursusundervisningen saavel som at give en Haandsrækning til enkelte Videregaaende, som ønskede at arbejde mere selvstændig i Laboratoriet; men det har altid være forbundet med den største Vanskelighed for Professoren til Bedste for dette Laboratorium at afse synderligt af sin Tid, der iforvejen er stærkt beslaglagt af de andre Institutioner og det hele øvrige Arbejde, han som Professor zoologiæ har at varetage. Og da han vandt den Overbevisning, at Mag. Stamm med tilstrækkelig Dytighed kunde bestride det hele Undervisnings- og Laboratoriearbejde alene, har Professor Jungersens Arbejde her efterhaanden været indskrænket til et Tilsyn. Men ogsaa dette forekommer det Fakultetet nu burde opgives, og den hele Ledelse af Laboratoriet og den dertil knyttede Undervisning overdrages til Mag. Stamm saaledes, at han forpligtes til ogsaa at udføre den Del af Dr. Berghs Virksomhed, der som ovenfor nævnt under den nuværende Ordning ikke er bleven udført, nemlig at holde særlige Forelæsninger over Histologi og Embryologi. Som det i tidligere Skrivelser af Fakultetet er bleven fremhævet, indtager nemlig disse to Discipliner en saa fremtrædende Plads indenfor Nutidens Zoologi og befinder sig i en saa levende Udvikling, at en tidssvarende Universitetsundervisning i Zoologi vanskelig kan undvære en særlig Lærer heri.

At Mag. sc. Stamm maa anses for kvalificeret til at overtage en saadan Lærerpøst, tør betragtes som sikkert; at han med Dytighed har forestaaet Kursusundervisningen og Laboratoriets Drift, blev allerede udtalt i Fakultetets Skrivelse af 19. Marts 1904, og ovenfor blev fremhævet, at han i Virkeligheden har baaret det hele Arbejde saaledes, at Prof. zoologiæ's Tilsyn nærmest var af formel Natur; at han dernæst har de fornødne videnskabelige Forudsætninger og Kundskaber, er utvivlsomt; en histologisk Undersøgelse af ham »Om Musklernes Befæstelse til det ydre Skelet hos Leddyrene«, optagen i Kgl. danske Videnskabernes Selskabs Skrifter 1904, vidner smukt om hans Evner til selvstændig videnskabelig Undersøgelse; sin Duelighed

som Foredragsholder har han haft Lejlighed til at vise dels ved en Række udviklingshistoriske (embryologiske) Foredrag ved Folke-Universitetet, dels ved de videnskabelige Møder i Naturhistorisk Forening, hvor han har meddelt enkelte egne Iagttagelser og givet en samlet Oversigt over den nyeste Tids Undersøgelser og Opfattelse af Nervesystemets Histologi.

Fakultetet tillader sig da at andrage det høje Ministerium om, at der bevilges et Honorar af 2,500 Kr. til Mag. R. H. Stamm for som midlertidig Docent under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet at holde Forelæsninger over Histologi og Embryologi og samtidig, saalænge denne Ansættelse varer, at lede Universitetets Laboratorium for disse Fag.

Fakultetet skal tilføje, at Mag. Stamm under den nuværende Ordning oppebærer foruden sin Lønning som Assistent (800 Kr. paa Universitetets Konto 1. d.) et Honorar paa 400 Kr. af Konto 7. a. Saafremt han ansættes som Docent, vil Assistentlønnen paa 800 Kr. kunne tilfalde den nye Assistent ved Laboratoriet, og Mag. Stamms særlige Honorar af 400 Kr. maa falde bort.

Samtidig med at Fakultetet saaledes foreslaar genoptaget en Lærerpost, som Universitetet tidligere har haft, skal det tillade sig at fremsætte Forslag om Oprettelse af en ny Lærerpost, som tidligere ved forskellige Lejligheder er bleven bragt paa Bane, og hvis Nødvendighed stedse er bleven mere følelig, nemlig en Lærerplads i Dyrefysiologi under Fakultetet.

Som Forholdet nu er ved vort Universitet, er Fysiologi som eget Fag henlagt under det medicinske Fakultet. Som en af de theoretiske Grundvidenskaber er Fysiologi jo nemlig ganske uundværlig for Lægeuddannelsen. Men dermed følger ret naturligt, at Behandlingen af Fysiologien tillempes stærkt med denne Uddannelse for Øje, d. v. s. at den ensidig kommer til at dreje sig om, zoologisk talt, een Art, Mennesket; alle eller i hvert Fald de allerfleste fysiologiske Undersøgelser og Eksperimenter foretages med det Maal at tjene Medicinen. Men Enhver, der beskæftiger sig med Zoologi, møder under sine Studier talrige fysiologiske Problemer; sjældent har imidlertid Zoologerne en saadan Træning i fysiologisk og eksperimentel Methode, at de kan give sig i Lag med at løse disse Problemer paa rette Maade. De zoologiske Universitetsstuderende, hvis Tilbøjeligheder og Evner drager dem særlig mod de mere fysiologiske Sider af Studiet, føler naturligvis mest Mangelen af Vejledning i og Indøvelse af fysiologiske Methoder; men alle, der studerer Zoologi, føler sikkert et Savn paa dette Punkt, og alle vilde de være vel tjente med at kunne faa en saadan Vejledning. Men som Forholdene nu er, kan de zoologiske Studerende kun henvises til den Vejledning, de kan faa under det medicinske Fakultet, og denne er, som ovenfor antydnet, beregnet paa Lægeuddannelsen; det medicinske Fakultets egne Studerende maa naturlig paa alle Punkter gaa forud, Kursus og Laboratorieøvelser maa rettes efter deres Tarv og ikke efter de fremmede Studerendes. For Botanikens Vedkommende er det forlængst fastslaaet, at Fysiologien og den morfologisk-systematiske Botanik ikke kan beherskes af een enkelt Videnskabsmand; Universitetsundervisningen er derfor delt saaledes, at der under Fakultetet er et Professorat i Plantefysiologi og et andet i almindelig Botanik, dertil en Docentplads i Kryptogamerne. At det ogsaa for Zoologiens Vedkommende er ganske umuligt for een enkelt Videnskabsmand at beherske saavel de

fysiologiske som de anatomisk-morfologiske og systematiske Sider, er utvivlsomt; Organisationsforhold og Livsytringer fremtræder jo i Dyreverdenen i langt rigere og mangfoldigere Udvikling end indenfor Planteverdenen. En tilsvarende Deling af Universitetsundervisningen, ved hvilken Dyrefysiologien udsondres som eget Lærefag, med selvstændig Lærer og eget, fuldstændigt Undervisningsapparat, maa betragtes som mindst ligesaa nødvendig som den, der er gennemført for Botanikens Vedkommende.

Fakultetet finder allerede i det anførte tilstrækkelig Grund til at søge en Lærerpost i Dyrefysiologi oprettet. Men dertil kommer, at den nye Plan for Almenskolen fordrer særlig Undervisning i Fysiologi, i hvert Fald i Gymnasiet. Der maa derfor til den øvrige Undervisning, som gives under Fakultetet med Skoleembedseksamen for Øje, utvivlsomt føjes en særlig Undervisning i Fysiologi; og denne vil af de ovennævnte Grunde ikke kunne overtages af Professor zoologiæ, aldeles bortset fra, at hans Undervisningsstof allerede i Forvejen er overvældende omfangsrigt.

Som et Udtryk for, at baade naturhistoriske Studerende og *Lærere* føler Savnet af en særlig Vejledning i Fysiologi, skal anføres, at et Antal Studerende og Kandidater, der har taget Skoleembedseksamen eller Magisterkonferens, har anmodet Dr. phil. A. Krogh, Assistent ved den fysiologiske Undervisning under det medicinske Fakultet, om at gennemgaa Fysiologien i et for dem passende Omfang. Dr. Krogh har imødekommet Ønsket ved i Foraarssemestret 1906 at holde en Række Forelæsninger med Forevisning af Forsøg. Ved disse har imidlertid kun en begrænset Del af det nødvendige Stof kunnet gennemgaa; en Fortsættelse i det følgende Semester viste sig umulig for Dr. Krogh paa Grund af det Arbejde, der paahviler ham under det medicinske Fakultet. Og det har overhovedet vist sig umuligt at faa en for naturhistoriske Studerende passende regelmæssig Vejledning i Fysiologi etableret her; Tanken derom maa opgives.

Det forekommer derfor Fakultetet ligefrem nødvendigt, at der oprettes en Lærerpost i Dyrefysiologi, foreløbig som en midlertidig Docentplads lønnet med et Honorar af 2,500 Kr. aarlig.

Til at overtage en saadan Lærerpost anser Fakultetet Dr. phil. August Krogh for selvskreven. Han har tilfulde godtgjort sine videnskabelige Kvalifikationer gennem en Række offentliggjorte Arbejder; et af disse har nylig endogsaa vundet den Seegenske Pris, udsat i Wien for Forskere af alle Nationaliteter; han har i flere Aar virket som Assistent ved det fysiologiske Institut under det medicinske Fakultet og i de sidste Aar deltaget som Docent i Undervisningen her; og endelig har han jo, som anført, for Naturhistorikere holdt Forelæsninger, som har vundet udelt Paaskønnelse. Han besidder ikke blot en Uddannelse i praktisk og theoretisk Henseende saa fyldig, som den kan erhverves ved vort fysiologiske Institut, men han har tillige en zoologisk Fordannelse, som maa gøre ham særlig egnet til en Plads som den, der ønskes oprettet, idet han med Hæder har bestaaet Magisterkonferensen i Naturhistorie med Zoologi som Hovedfag; alle andre, der herhjemme har valgt Fysiologi til Hovedstudium, er medicinske Kandidater.

I Henhold til ovenstaaende tillader Fakultetet sig altsaa at andrage det høje Ministerium om, at der oprettes en Lærerplads i Dyrefysiologi under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, og at denne Plads besættes med Dr. phil. August Krogh.◀

Begge de ansøgte Honorarer blev bevilgede paa Finansloven for 1908—09, jfr. om Docenten i Histologi og Embryologi Rigsdagstid. 1907—08, Tillæg B. Sp. 713—14 og 881—82 og om Docenten i Dyrefysiologi Rigsdagstid. for s. A., Tillæg A. Sp. 1183—84 og 1185—88. Ved kgl. Resol. af 3. April 1908 blev det derefter bifaldet, at der af det paa Universitetets Udgiftspost 7. a. 2. til videnskabelige Formaals Fremme disponible Beløb tilstodes Dr. phil. A. Krogh 2,500 Kr. som midlertidig Docent i Dyrefysiologi og Mag. sc. R. H. Stamm 2,500 Kr. for som midlertidig Docent under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet at holde Forelæsninger over Histologi og Embryologi og samtidig lede Universitetets Laboratorium for disse Fag.

III. Forelæsninger, Øvelser og Eksaminer.

1. Immatrikulation.

I Anledning af et fra Ministeriet til Konsistoriums Erklæring sendt Andragende om Tilladelse for en i Berlin født Søn af en Dansk til at absolvere den formentlig til vor Studentereksamen svarende Eksamen ved Skolen St. Louis i Bryssel med Adgang til derefter at underkaste sig saavel den filosofiske Prøve som Embedseksamen ved Universitetet i København, udtalte Konsistorium den 1. Oktober 1907, at det vilde være nødvendigt, at Vedkommende, naar han havde bestaaet den afsluttende Eksamen ved Skolen St. Louis i Bryssel, lod sig immatrikulere ved det belgiske Universitet, forinden han blev immatrikuleret ved Københavns Universitet, hvor han da vilde kunne underkaste sig den filosofiske Prøve og en Embedseksamen.

2. Kgl. Anordn. af 28. Febr. 1908 angaaende Tillægsprøver til Studentereksamen.

Under 4. December 1906 anmodede Ministeriet under Henvisning til Bestemmelsen i Lov af 24. April 1903 om højere Almenskoler m. m. § 27, 5, kgl. Anordn. af 1. December 1906 angaaende Undervisningen i Gymnasiet, Bekendtg. af 4. s. M. angaaende samme og Cirkulære af s. D. indeholdende bl. a. Udkast til kgl. Anordn. af 10. Juli 1909 angaaende Fordringerne ved og Eksamensopgivelserne til Studentereksamen m. m. Konsistorium om at ville indhente de forskellige Fakulteters Ytringer om, hvilke Tillægsprøver der maatte være fornødne for dem, der efter bestaaet Studentereksamen vil indstille sig til de forskellige Universitetseksaminer.

Af det *theologiske Fakultet* udtaltes det derefter under 2. Marts 1907, at der som Betingelse for at kunne indstille sig til den theologiske Embedseksamen burde for Studerende af den nysproglige Retning foreskrives en Tillægsprøve i Græsk, samt for Studerende af den matematiske Retning en Tillægsprøve i Latin og Græsk, samt at begge Prøver maatte være bestaaede mindst 2 Aar inden paagældende Studerende indstiller sig til Embedseksamen; Fakultetet maatte finde det ønskeligt, om Studerende, der indstiller sig til en af de nævnte Tillægsprøver uden at bestaa den, maa have Ret til paa ny at indstille sig efter et halvt Aars Forløb.

Det *rets- og statsvidenskabelige Fakultet* udtalte, at man vel var utilbøjelig til at foreslaa nogen Tillægsprøve for dem, der efter bestaaet